

MAKABELER'İN İKİNCİ KİTABI

GİRİŞ

Makabeler'in İkinci Kitabı, Kireneli Yason'un beş ciltlik tarihinin bir özetidir. Kitap, Başkâhin III. Oniyas'ın (yaklaşık İ.Ö. 180) zamanından Nikanorun (İ.Ö. 161) ölümüne dek Yahudi tarihindeki olayları anlatmaktadır. Makabeler 'in Birinci Kitabı 'nın ilk bölümlerinde betimlenen olaylara kısmen koşuttur. Yasaya bağlılık ve inançları uğruna ölen şehitlerin Tanrı tarafından ödüllendirileceğini vurgulamaktadır.

Ana Hatlar

1:1-2:32 Mısır 'daki Yahudiler'e mektuplar ve önsöz

3:1-4:50 Başkâhinlik için çatışmalar

5:1-7:42 Antiyokus Epifanes ve Yahudiler'e yapılan işkenceler

8:1-15:39 Yahuda 'nın zaferleri

Mısır'daki Yahudiler'e Mektup

1 Mısırlı Yahudilere Yerusâlim ve Yahudiye ülkesindeki Yahudi kardeşlerinden selamlar! Bolluk ve barış dilekleriyle.

²Tanrı sadık kulları İbrahim, İshak ve Yakup'la yaptığı antlaşmayı anımsasın ve sizlere esenlik versin.

³Hepinize O'na tapınacak ve istekleri doğrultusunda davranacak yürek versin. Yüce düşünceler, istekli bir ruh versin.

⁴O yüreklerinizi yarasına ve buyruklarına açsın ve size barış versin.

⁵Dualarınızı duysun, sizinle uzlaşsın ve kötü zamanda sizi bırakmasın.

⁶Şimdi bizler burada sizin için dua ediyoruz.

⁷Yüz altmış dokuz yılında Dimitrios kralken biz Yahudiler size şunları yazdık: Bu yollarda umutsuz acılarla karşılaştık, çünkü Yason'la ortakları kutsal ülkeye ve krallığa kötülük ettiler.

⁸Tapınağın kapısını yaktılar, suçsuz insanların kanını döktüler. Ardından Rabbimiz'e dua ettik ve O bizi dinledi. O'na buğday ve un adadık, lambaları yaktık, ekmek somunlarını hazırladık.

⁹Şimdi size şu öğüdü veriyoruz: Kislev ayında Çardak Bayramı'nı kutlayın, yüz seksen sekiz yılında*.

**Makabeler'in ikinci kitabında geçen yıllar İ.Ö. 312 yılında başlayan Selosid takvimine göredir.*

Aristobulus'a Mektup*

**Kitabın önsözü olan bu mektup, tapınağın adanmasına çağrıdır. Dolaylı biçimde atılan tarih bir önceki mektuptan kırk yıl öncesine değinmektedir.*

¹⁰Yeruşalim ve Yahudiye ulusu, senato ve Yahuda'dan* Kral Ptolemi'nin özel öğretmeni ve meshedilmiş kâhinler ailesinden Aristobulus'a ve Mısır'daki Yahudiler'e selamlar ve sağlık dilekleriyle!

**Yahuda Makabe.*

¹¹Bizi büyük tehlikelerden kurtardığından beri krala karşı davamızı savunduğu için Tanrı'ya şükrediyoruz.

¹²Çünkü O, kutsal kente karşı silaha sarılanları kovdu.

¹³Onların önderi sözde karşı konulmaz ordusuyla Pers ülkesine vardığı zaman, Nanea* Tapınağı'nda paramparça edildi. Bu olay tanrıçaya hizmet eden kâhinlerin hazırladığı düzen sonucu oluştu.

**Bu tanrıça Efes'teki Artemis'e (Diyan'a) benzer. Bu tapınak İlimeyas'ta bulunuyordu.*

¹⁴Antiyokus sözde Nanea ile evlenmek amacıyla arkadaşlarıyla oraya gitti. Oradaki hazineleri çeyiz olarak almayı tasarlıyordu.

¹⁵Nanea'nın kâhinleri hazineleri sergilemişlerdi. Antiyokus yanındaki bir kaç kişiyle birlikte kutsal bölgeye girdi. O içeri girer girmez kâhinler tapınağı kapattılar.

¹⁶Tavandaki gizli kapıyı açtılar ve yıldırım gibi davranıp Antiyokus'la yanındakilerin üstüne taşlar fırlatıp attılar. Ardından onları parçaladılar, başlarını kesip parçaları dışarıdakilere attılar.

¹⁷İnançsızlara hak ettikleri cezayı veren Tanrımız'a her yerde yücelikler olsun!

Kutsal Ateşin Korunması

¹⁸Kislev ayının yirmi beşinci günü tapınağın arıtılmasını kutlayacağımız için, bunu size bildirmeyi uygun görüyoruz. Böylece tapınağı ve sunağı yaptıran Nehemya kurban sunduğu zaman oluşan ateşi ve Çardak Bayramı'nı kutlayabilirsiniz.

¹⁹Çünkü atalarımız Pers ülkesine sürgün edildiğinde o zamanın inançlı kâhinleri sunaktaki ateşten bir parça aldılar ve onu gizlice susuz bir kuyunun boşluğunda sakladılar. Ateşi o denli iyi sakladılar ki, o yeri kimse bilemedi.

²⁰Yıllar sonra Tanrı'nın dirlik zamanında Pers ülkesinin kralı tarafından görevlendirilen Nehemya, ateşi saklayan kâhinlerin soyundan gelen kişileri ateşi almaya gönderdi. Ancak oraya giden kişiler ateşi bulamadıklarını, ama orada koyu bir sıvı var olduğunu bildirdiler. Nehemya bu sıvının bir kısmını alıp geri gelmelerini buyurdu.

²¹Kurban edilecek şeylerin hazırlanmasının ardından Nehemya odunun ve üstündeki şeylerin üzerine sıvıyı dökmelerini buyurdu.

²²Ardından daha önce bulutlarla örtülü olan güneş parlayınca, büyük bir ateş yandı, herkes bu işe şaşır kaldı.

²³Sunulan kurban yanarken kâhinler ve kâhinlerle birlikte hazır bulunan tüm kişiler dua etti. Yonatan duayı makamla okuyor, öbürleri Nehemya'yla beraber karşılık veriyordu.

²⁴Dua şöyleydi: "Ey Rabbimiz, Efendimiz, Tanrımız, her şeyi yaratan sensin. Tek kral ve hayır sahibi sensin; görkemlisin, güçlüsün, doğrusun, merhametlisin.

²⁵Herkese rızkını sen verirsin, hak gözetirsin, her şeye gücün yeter ve sen sonsuza dek varsın. İsrail'i tüm kötülüklerden sen kurtardın, atalarımızı cennete gitmek üzere sen seçip kutsadın.

²⁶Senin olan tüm İsrail ulusu adına sunulan kurbanı kabul et, mirasını koru, kutsa.

²⁷Bizlerden dünyanın her yanına dağılmış olanları bir araya getir. Bizlerden putperestlerin kölesi durumunda olanları özgür kıl. Hor görülenlerin ve tiksiniyenlerin tarafını tut ve Tanrımız olduğunu putperestlere bildir.

²⁸Bize acı çektirenleri, saygısızlık edip bizi gücendirenleri cezalandır.

²⁹Musa'nın söz verdiği gibi ulusunu kutsal topraklara kesinlikle yerleştir."

³⁰Ardından kâhinler ilahiler okudular.

³¹Sunulan kurbanlar yanınca, Nehemya geri kalan sıvının büyük taşların üzerine dökülmesini buyurdu.

³²Bu iş yapıldıktan sonra bir ateş yandı ve sunaktaki ateşin içinde kayboldu.

³³Olup bitenler duyulup da sürgüne gönderilen kâhinlerin ateşi sakladığı yerde bir sıvının oluştuğunu ve Nehemya ile ulusunun sundukları kurbanı bu sıvı ile arıttıklarını Pers Kralı öğrenince,

³⁴gerçekleri doğruladıktan sonra o yerin etrafını çitle çevirdi ve kutsal bölge olduğunu duyurdu.

³⁵Kral gözde kişilerle çok sayıda değerli armağanlar değiş tokuş etti.

³⁶Nehemya ve ulusu bu nesneye "Neftar" adını verdiler. Bu sözcüğün anlamı arıtmaktır, ama genellikle bu maddeye "Neftai" denir.

Yeremya Taşınabilir Tapınağı, Sandığı ve Sunağı Saklıyor

2 Arşivlerden öğrendiğimize göre Peygamber Yeremya anlattığımız gibi sürgün edilen kişilere ateşi almalarını buyurdu.

²Sonra onlara yasayı verdi. Rab'bin kurallarını hiç bir zaman yadsımamaları ya da altın ve gümüş yontuları ve onların üzerindeki süsleri görünce baştan çıkmamaları için onları uyardı.

³Onlara bu gibi öğütler vererek yasanın yüreklerinde yaşaması konusunu üsteledi.

⁴Belge, bir vahiyle uyarılan peygamberin dağa çıkınca taşınabilir tapınağın ve sandığın onunla beraber gelmesini buyurduğunu bildirir. Musa, Tanrı'nın mirasını görmek için aynı dağa tırmanmıştı.

⁵Oraya varınca Yeremya oturulacak bir mağara buldu. Oraya taşınabilir tapınağı, sandığı ve buhur sunağını koydu, ardından girişi kapattı.

⁶Arkadaşlarından bir kısmı yolu işaretlemeye çalıştı, ama yolu bulamadılar.

⁷Bunu öğrenince, Yeremya onlara çıktı: "Tanrı ulusunu yeniden bir araya toplayıp bağışlayıcı olduğunu gösterinceye dek bu yerin bilinmemesi gerekir.

⁸O zaman Rabbimiz bütün bunları bir daha gün ışığına çıkaracaktır. Böylece Rabbimiz'in ünü ortaya çıkacak, bulut da görülecektir. Musa zamanında vahiy yoluyla bildirildiği gibi ve kutsal toprakların ünlü olup kutsanması için Süleyman'ın dua ettiği günlerde olduğu gibi."

⁹Bilge bir kişi olan Süleyman'ın tapınağın adanması ve bitmesi için sunduğu kurban da kaydedildi.

¹⁰Musa Rabbi'ne dua ettiği zaman gökten ateş inmiş ve sunulan kurbanı yakmıştı. Süleyman aynı biçimde dua etti ve yukarıdan gelen ateş kurbanları yaktı.

¹¹Musa şöyle demişti: "Sunulanlar günahı, ama yenmediği için yakıldı."

¹²Süleyman o bayramı aynı biçimde sekiz gün süreyle kutladı.

Nehemya'nın Kitaplığı

¹³Yukarıda anlatılanlardan başka, gerek arşivlerde gerekse Nehemya'nın anılarında kaydedildiğine göre, kendisi bir kitaplık kurup krallar, peygamberler, Davut'un yazıları ve tapınakta toplanan paralar konusunda kralların yazdığı mektuplarla ilgili bir kitap koleksiyonu yapmıştır.

¹⁴Aynı biçimde Yahuda, son savaşta dağılan kitaplardan eksiksiz bir koleksiyon oluşturmuştur. Bu koleksiyon şimdiye dek elimizde bulunmaktadır.

¹⁵Bu kitaplara gereksinmeniz olursa birini gönderip aldırın.

Adama İçin Çağrı

¹⁶İşte sonuç: Tapınağın arıtılmasını kutlamak üzereyiz ve aynı günleri kutlamanız için size yazıyoruz.

¹⁷Tüm ulusunu kurtaran Tanrı mirası, krallığı, kâhinliği ve kutsamayı herkese verdi.

¹⁸Yasasında buna söz verdi, bizim umudumuz Tanrı'dadır. Kuşkusuz O bizi çabucak bağışlayacak, dünyanın dört bir yanından bizi kutsal topraklarda bir araya toplayacaktır. Çünkü O bizi pek çok kötülüklerden kurtarmış ve tapınağı arıtmıştır.

Derleyenin Önsözü

¹⁹Yahuda Makabe ile erkek kardeşlerinin öyküsü, büyük tapınağın arıtılması, sunağın adanması,

²⁰Antiyokus Epifanes'le oğlu Eupator'a karşı girişilen savaşlar,

²¹Yahudiler'in cesur savunucularını yüreklendirmek için gökten gelen görümler, az oldukları halde tüm ülkenin malını yağma etmeleri, barbarları bozguna uğratmaları,

²²tüm dünyada ünlü olan tapınağı elde etmeleri, kenti kurtarıp ortadan kaldırılan yasaları yeniden yürürlüğe koymaları, Rab'bin lütfedip her zaman onlara yardımcı olması,

²³tüm olup bitenler, Kireneli Yason tarafından beş kitapta anlatılmıştır. Biz her şeyin bir tek özetini vermeye çalışacağız.

²⁴Tarihsel kayıtlara dalmak isteyenler için, malzemenin çokluğundan ötürü sayıların çokluğunu ve karşılaşılan güçlükleri göz önünde tutarak,

²⁵ancak okumak isteyenler için bir değişikliğe yöneldik. Olup bitenleri ezberlemekten hoşlananlar için işleri kolaylaştırdık, herkesin yararlanmasını sağladık.

²⁶Bu ağır ve sıkıcı işe girişip bir özet çıkarmaya çalışan bizler için bu pek kolay olmadı. Kan ter içinde kaldık ve lambalarımızın yağı gece yarılarına dek yandı.

²⁷Bu işi şununla kıyaslayabiliriz: Bir şölen düzenleyen ve çeşitli zevklere hizmet etmek isteyen bir kişinin çabaları gibi! Bu ortamda genel bir hizmeti yerine getirmek amacıyla ağır ve sıkıcı işi sevinerek yapıyoruz.

²⁸Ayrıntıları tarihçiye bırakıyor, bu kısaltılmış uyarlamada ana hatları belirlemeye uğraşıyoruz.

²⁹Yeni bir evin mimarı tüm yapıdan sorumludur, oysa seramik boyasıyla uğraşan kişi süsleyici gereksinimleri belirlemekle sorumludur. Öyle sanıyorum ki, bizim için de durum aynıdır.

³⁰Yaratıcı tarih bilgininin görevi konuyu benimsemek, konunun gizli yönlerini araştırmak, ayrıntılar üzerinde durup kılı kırk yarmaktır.

³¹Ama uyarlamayı yapan kişinin anlatım biçimi az ve öz olmalı. Konuyu ele alış biçimini gereksiz yere uzatmamalıdır.

³²Bundan sonra öykümüze başlayabiliriz. Yukarıda söylediklerimize herhangi bir şey eklemeye gerek yoktur. Çünkü tarihe yazdığımız önsözü uzatıp tarihi kısaltmak anlamsız olur.

Heliyodorus'un Yeruşalim'e Gelişi

3 Kutsal kentte yaşam barış içinde sürerken, hemen hemen tümüyle yasalara uyulurken, Başkâhin Oniyasın yasaya bağlılığı ve kötülükten nefret etmesi sayesinde,

²krallar bile kutsal yeri onurlandırmaya başladılar. Görkemli armağanlar sunarak tapınağın ününü arttırdılar.

³O denli ki, Asya Kralı Seleukus sunulan kurbanların giderlerini kendi gelirlerinden ödedi.

⁴Ama Benyamin oymağından Simon adında bir kişi tapınağa yönetici atanınca, kentin pazarlarının düzeni konusunda başkâhinle anlaşmazlığa düştü.

⁵Oniyas'la anlaşamayınca, o tarihte Kili-Suriye ve Fenike'de askeri vali olan Tarsuslu Apolonyus'a gitti.

⁶Yeruşalim'de hazinenin açıklanmayan zenginlikten ötürü yük altında olduğunu, hazineye yapılan bağışların sınırı olmadığını ve sunulan kurbanların giderleriyle kıyaslanamayacağını, ama tüm bu varlığın kralın kontrolü altına girebileceğini ona bildirdi.

⁷Apolonyus kralla görüşerek kendisine bildirilen varlık konusunda ona bilgi verdi. Bunun üzerine kral saray kâtibi Heliyodorus'u seçip söz konusu varlığı başka yere aktarmasını ona bildirdi.

⁸Heliyodorus hiç zaman yitirmeden yola çıktı. Görünüşte Kili-Suriye ve Fenike kentlerini denetleyecekti, ama aslında kralın amacını yerine getirecekti.

⁹Yeruşalim'e gelince başkâhin ve kent halkı kendisini konukseverlikle karşıladı. Ardından Heliyodorus açıklanan olguları bildirdi. Böylece orada bulunmasının nedenini onlara söyledi ve gerçek durumun ne olduğunu sordu.

¹⁰Başkâhin dullar ve yetimler için para ayrıldığını,

¹¹ayrıca çok yüksek mevki sahibi Tobyas oğlu Hirkanus'a ait para da bulunduğunu ve kötü insan Simon'un iddia ettiğinin aksine tüm tutarın dört yüz talant gümüşle iki yüz talant altından oluştuğunu bildirdi.

¹²Başkâhin bu kutsal yere ve tüm dünyada saygı gören bir tapınağın dokunulmaz görkemine inanmış kişilere haksızlık edilmesinin söz konusu olmadığını sözlerine ekledi.

Yeruşalim 'de Kaygı

¹³Ama Heliyodorus kralın buyruğu uyarınca paraların kralın hazinesine aktarılması gerektiği konusunda direnmeyi sürdürdü.

¹⁴Bu iş için bir gün önerdi. Ardından içeri girip paraları saptamaya başladı. Kentte herkes kaygılanmıştı.

¹⁵Kutsal giysileri içinde kâhinler sunağın önünde secde edip Tanrı'ya yalvardılar. Oradaki parayla ilgili yasayı yapan Tanrı'dan oradaki tutarı, o parayı oraya koyanlar için korumasını istediler.

¹⁶Başkâhinin görünüşü insanın yüreğini parçalamaya yeterdi. Yüzünün anlamı ve uçan rengi ruhunun üzüntüsünü anlatıyordu.

¹⁷Başkâhin korkudan yıkılmıştı ve bedeni öylesine titriyordu ki, onu görenler çektiği acı konusunda asla kuşku duymazlardı.

¹⁸İnsanlar evlerinden paldır küldür sokağa fırlıyor, kutsal yeri tehdit eden yakışsız davranıştan ötürü genel bir yakarmaya girişmeyi amaçlıyordu.

¹⁹Göğüslerinin alt kısmından başlayarak çul giyinmiş kadınlar sokaklarda dolaşiyor, evlere çekilmiş kızlar bir arada koşuyordu. Kimi kapılara, kimi de kent duvarlarına yöneliyordu. Bir kısmı da pencerelerden dışarıya sarkıyordu.

²⁰Tümü ellerini göğe kaldırmış dilekte bulunuyordu.

²¹Secdeye kapanmak için bir araya toplanan halkın ve önsezisiyle derin kaygılar içinde olan başkâhinin görünüşü pek acıklıydı.

²²Onlar oraya konan paranın ve parayı koyanların güvencede olması için Her Şeye Gücü Yeten Rableri'ne yakarırken

²³Heliyodorus işini sürdürüyordu.

Heliyodorus 'un Cezası

²⁴Koruyucusuyla beraber hazineye yaklaşmışken, tüm ruhların ve güçlerin Egemeni o denli yüce bir görüntü yarattı ki, Heliyodorus'la beraber gitmeye cesaret edenler Tanrı'nın gücü karşısında şaşırıldılar ve tüm gururlarını yok eden bir duyguya kapıldılar.

²⁵Eyerinin ve dizgininin üstünde süslü bir örtü bulunan ve korkunç bir binici taşıyan bir at gözlerinin önünde canlandı. Şiddetle şahlanan at ön ayaklarıyla Heliyodorus'a vurdu. Atın binicisinin giysileri som altındandı.

²⁶Aynı zamanda olağanüstü güç ve güzellikte iki genç erkek görkemli giysileriyle Heliyodorus'a göründüler. Onun her iki yanında durarak onu durmadan kamçılادılar, vuruşlar birbirini izledi.

²⁷Heliyodorus birdenbire yere düştü, çevresini yoğun bir karanlık kapladı. Adamları yardımına koşup onu bir sedyeye yatırdı.

²⁸Yukarda belirttiğimiz gibi, bu adam yanındakilerle ve koruyucularıyla birlikte biraz önce hazineye girmişti. Güçsüz durumda olan ve kendine yararı dokunamayan bu adamı dışarı taşırlarken, Tanrı'nın gücünü herkes onayladı.

²⁹Bu tanrısız ziyaret sonucu Heliyodorus uzanmış yatıyordu. Dili tutulmuş gibiydi ve kurtuluş umudundan yoksundu.

³⁰Öte yandan Yahudiler kendi kutsal yerini doğaüstü biçimde yücelten Rableri'ni kutsuyorlardı. Biraz önce dehşet ve kargaşalıkla dolu olan tapınak, Her Şeye Gücü Yeten Rab'bin belirmesiyle şimdi sevinç ve kıvançla dolmuştu.

³¹Heliyodorus'un arkadaşlarından bir kısmı çabucak Oniyas'a gidip yüce Tanrı'ya başvurması dileğinde bulundular. Tanrı'dan ölüm döşeğinde yatan bir adamın yaşama döndürülmesini dileyecekti.

³²Kralın, Yahudiler'in Heliyodorus'a kötü bir oyun oynadıkları yolunda kuşkuya kapılmasından korkan kâhin, adamın iyileşmesi için gerçekten Tanrı'ya kurban sundu.

³³Başkâhin bağışlatıcı dinsel töreni yerine getirirken aynı genç erkekler aynı giysiler içinde Heliyodorus'a yeniden göründüler. Yanında durarak şöyle dediler: "Başkâhin Oniyas'a karşı gerçekten iyilikle davranmalısın, çünkü onun çabasıyla Rab yaşamını sana bağışladı.

³⁴Sana gelince, Tanrı seni kamçı ile cezalandırdı. Tanrı'nın gücünün yüceliğini tüm insanlara bildirmekle yükümlüsün." Sonra ortadan kayboldular.

Heliyodorus İncancını Değiştiriyor

³⁵Heliyodorus Rab'be kurban sundu ve yaşamını koruyana bağlılık konusunda gerçekten ant içti. Ardından Oniyas'ı saygıyla selamladı, kuvvetleriyle beraber kralın yanına döndü.

³⁶Kendi gözleriyle gördüğü ulu Tanrı'nın etkinlikleri konusunda tüm insanlara açıkça tanıklık etti.

³⁷Kral, Yeruşalim'e ikinci kez nasıl bir adam gönderilmesi gerektiği konusunda Heliyodorus'a soru sorunca, o da şu yanıtı verdi:

³⁸"Bir düşmanınız ya da hükümete başkaldıran biri varsa, onu oraya gönderin. Kamçılanmış olarak size geri dönecektir, tabi ki eğer o koşullarda yaşamını sürdürebilirse! Çünkü gerçekten orada Tanrı'nın öznel gücü vardır.

³⁹O ki cennette yaşıyor, orasını gözetliyor, koruyor, oraya kötülük yapmaya gelenlere saldırıyor ve onları yok ediyor."

⁴⁰Heliyodorus sorunu ve hazinenin korunması konusu böyle sonuçlanmış oldu.

Tapınağın Yöneticisi Simon 'un Kötü Davranışları

4 Yukarıda adı geçen Simon para konusunda kendi ülkesine ihbarda bulunmuştu. Ardından Oniyas'ı karalamaya başladı. Heliyodorus'a o denli kötü davrananın başkâhinin kendisi olduğunu ima etti ve bu şaşırtıcı olayları Oniyas'ın düzenlediğini ekledi.

²Şimdi de Simon Oniyas'ın genel çıkarın düşmanı olduğunu bildirmek küstahlığında bulundu. Oysa Oniyas kente iyilik yapmış, soydaşlarını korumuştur. Yasalar konusunda gayretli bir kişiydi.

³Düşmanlık o denli arttı ki, Simon'un bazı ajanları gerçekten cinayet işlediler.

⁴Bu ortamda Oniyas bu çekişmenin çok kötü olduğunu anladı. Kili-Suriye ile Fenike'nin askeri valisi, Menesteus oğlu Apollonius'un Simon'a kötülük yapması için cesaret verdiğini öğrenince,

⁵Kralı görmeye gitti. Soydaşlarını suçlamayı tasarlamıyordu, ama tüm halkın varlığını ve huzurunu düşünüyordu.

⁶Kral araya girmeden düzenli bir yönetimin olanaksız olduğunu görüyor, ayrıca Simon'un bu aptalca işe son vermesi için yapılacak uyarılara kulak asmayacağını biliyordu.

Başkâhin Yason Helenizmi Tanıtıyor

⁷Seleukus bu dünyadan göçünce, Epifanes diye de çağrılan Antiyokus krallığın başına geçmişti. Oniyas'ın erkek kardeşi Yason başkâhinliğe düzenle ve zorla el koydu.

⁸Krala başvurarak üç yüz altmış talant gümüş ödeyeceğine söz verdi. Ayrıca başka gelirlerden seksen talant gümüş ödeyeceğini sözlerine ekledi.

⁹Bundan öte bir spor salonu ve gençlik kuruluşu kurma izni alırsa yüz elli talant gümüş sağlayacağı konusunda da güvence veriyordu. Yeruşalim'deki erkekleri Antiyokus yandaşları olarak kaydedeceğini de ekledi.

¹⁰Kral onayını verip de ardından Yason yönetimi ele alınca, Yason Yunan yaşam biçimini soydaşlarına tanıttı.

¹¹Kralın Yahudiler'e tanıdığı ayrıcalıkları ortadan kaldırdı. Romalılar'a dostluk ve ittifak antlaşması imzalamak üzere ilerde elçi olarak gönderilecek olan Eupolemus'un babası Yuhannanın direnmesi sonucu Yahudiler'e bu ayrıcalıklar tanınmıştı. Bundan öte Yason yasal kurumları ortadan kaldırdı ve yasaya karşı gelen yeni gelenekler öne sürdü.

¹²Yason o denli ileri gitti ki, kalenin dibine bir spor salonu kurdu ve en soylu öğrencilerine kanatlı şapkayı* giydirdi.

**Tanrıların ulaşılabildiği olan, bilim, yolculuk ve güzel konuşma sanatı tanrısı Hermes'in şapkası. Sporcular bu şapkayı giyerlerdi.*

¹³Gerçekten başkâhin olmayan inançsız Yason'un Tanrı'ya karşı saygısızlığının sınırı yoktu. Helenizm o denli yaygınlaştı ki,

¹⁴kâhinler sunak başındaki dinsel törenlerle hiç ilgilenmez oldular. Bundan öte kâhinler tapınağı küçümsediler ve kurban sunmayı savsakladılar. Disk atma sporu ortaya çıkınca kâhinler çabucak sporcu yetiştirme kampına yönelip yasaya aykırı egzersizlere katılıyorlardı.

¹⁵Atalarının değer verdiği tüm davranışları küçümsüyor, Helenizm'e büyük önem veriyorlardı.

¹⁶Ama tüm bu günahlı davranışlar beraberinde cezasını da getirdi. Her şeyde benzemeye çalıştıkları ve yaşam biçimini kışkırdıkları insanlar, onların düşmanı ve celladı oldu.

¹⁷Bunun ardından gelen dönemden anlaşılacağı gibi Tanrı'nın yasalarına karşı gelmek törelere uymayan kişilere özgüdür.

¹⁸Sur'da beş yılda bir yapılan kralın da katıldığı spor karşılaşmaları nedeniyle,

¹⁹Kötü Yason Yerus alim'deki bazı Antiyokus yandaşlarını resmi seyirci olarak oraya gönderdi. Bunlar Herk les'e sunulacak kurban için beraberlerinde    yüz gümüş para getirmişlerdi. Ama parayı getirenler bile bunun kurban için verilmemesi gerektiğini düşündüler -bu doğru olmazdı-ve bu parayla başka bir şey yapmaya karar verdiler.

²⁰B ylece Herk les'e sunulacak kurban için gönderilen para bunu getirenlerin  nerisi üzerine kadırğa yapımı için kullanıldı.

Antiyokus Epifanes Yerus alim 'de Alkışlanıyor

²¹Menesteus oğlu Apolonyus, Kral Filometor'un tahta geçmesi nedeniyle Mısır'a gönderilmişti. Kralın siyasetine karşı olduğunu  ğrenen Antiyokus, kendi güvenliğini düşünmeye başladı ve Yafa'dan ayrılıp Yerus alim'e yerleşti.

²²Yason ve kent onu görkemli biçimde karşıladı, meşalelerle ve alkışlarla karşılandı. Ardından Antiyokus ordusunu Fenike'ye çekti.

Menelaos Başkâhin Oluyor

²³Aradan    yıl geçince Yason yukarıda adı geçen Simon'un kardeşi Menelaos'u krala gönderdi. Menelaos krala parayı verip önemli sorunlarla ilgili kararlarını öğrenecekti.

²⁴Ama krala tanıtılan Menelaos bir yetki görüntüsü sergileyerek kralın gururunu okşadı ve böylece başk hinliği kendisine sağlamış oldu. Fiyatı artırıp Yason'dan    yüz talant fazla gümüş önerdi.

²⁵Menelaos kralın buyruğuyla döndü. Kendisi başk hinliğe yaraşır hiç bir şey getirmiyordu, ancak haksızlık eden bir zorbanın öfkesi ve yabanıl bir hayvanın kızgınlığı ona g   veriyordu.

²⁶B ylece kardeşinin ayağını kaydırıp yerine geçen Yason    nc  bir kişiye yerini kaptırmış oldu ve Ammonlular'ın ülkesine sığınmak zorunda kaldı.

²⁷Menelaos'a gelince, görevinde kaldı, ama söz verdiği paraları krala  deyemedi.

²⁸Oysa kalenin komutanı Sostratus para istemeyi sürdürüyordu, çünkü onun görevi gelirleri toplamaktı. Bu durumda kral her ikisini de çağırttı.

²⁹Menelaos kardeşi Lisimakus'u başkâhin vekili olarak yerine bıraktı. Sostratus ise, Kıbrıslıların komutanı Krates'i kendi yerine bıraktı.

Oniyas  ld r l yor

³⁰T m bu olaylar sürerken, Tarsus ve Mallus halkı başkaldırdı. Bunun nedeni, kentlerin armağan olarak kralın cariyesi Antiyokis'e verilmiş olmasıydı.

³¹Kral bu işi sonuçlandırmak için çabuk davrandı. İleri gelen adamlarından Andronikus'u yerine vekil olarak bıraktı.

³²Eline uygun bir fırsat geçtiğini düşünen Menelaos tapınaktan bir miktar altın kap alarak onları Andronikus'a armağan etti. Bir kısmını da Sur'a ve çevredeki kentlere sattı.

³³Olup bitenleri öğrenen Oniyas Antakya yakınında Defne'deki kutsal yere çekildi ve Menelaos'u suçladı.

³⁴Ardından Menelaos Andronikus'la görüştü ve Oniyas'ı öldürmesi için onu kışkırttı. Andronikus Oniyas'a başvurdu ve sağ eli ile ant içerek onu kandırdı. Oniyas kuşklarına karşın kutsal yeri terk etti, ardından Andronikus adalete hiç yer bırakmayarak Oniyas'ı orada çabucak öldürttü.

³⁵Sonuç olarak yalnız Yahudiler değil, ama pek çok ulus dehşete düştü ve Tanrı'ya saygısızlığı simgeleyen Oniyas'ın öldürülmesine üzüldü.

³⁶Kral Kilikya bölgesinden geri dönünce, başkentteki Yahudiler bu cinayetten tiksinen Yunanlılar'la birlikte Oniyas'ın acımasızca öldürülmesi konusunda ona başvurular.

³⁷Antiyokus çok üzüldü. Oniyas'a çok acıdı ve onun sağduyusu ve gerçek cana yakınlığı için gözyaşı döktü.

³⁸Antiyokus yapılan haksızlığa karşı öfke duydu, mor giysiyi hemen Andronikus'un üzerinden aldı, giysilerini yırttı. Ona kentte resmi geçit yaptırdı ve Tanrıya saygısızlık eden ellerini Oniyas'ın üzerine koyduğu yerde Andronikus'u öldürttü. Böylece dünyayı bir caniden kurtarmış oldu, Rab Andronikus'a yaraşan cezayı vermiş oldu.

Lisimakus Bir İsyanda Öldürülüyor

³⁹Bu ortamda Lisimakus, Menelaos'un göz yummasıyla kutsal şeylere saygısızlık ederek kentte pek çok hırsızlık yapmıştı. Gerçekler herkes tarafından öğrenilince, halk Lisimakus'a karşı isyan etti. Lisimakus şimdiye değin çok sayıda altın kaplı madeni eşya satmıştı.

⁴⁰Öfkeli halk bir tehdit oluşturunuyordu. Lisimakus yaklaşık olarak üç bin kişiyi silahlandırdı ve saldırıya geçti. Auranus adında bir adam askerleri yönetiyordu. Auranus'un yaşı ilerlemişti, akılsızlığı da o denli ileri idi.

⁴¹Bu saldırıyı Lisimakus'un planladığını anlayınca bazıları taşlarla, bazıları da çomaklarla saldırdı, diğerleri de avuç dolusu külleri Lisimakus'un adamlarına fırlattılar.

⁴²Sonuç olarak çok sayıda asker yaralandı, bir kaç öldü ve tüm ordu bozguna uğradı. Tapınak hırsızını da hazinenin önünde öldürdüler.

Menelaos Suçsuzluk Yargısını Satın Alıyor

⁴³Bunun üzerine Menelaos'a karşı hukuksal işlemler başladı.

⁴⁴Sur'a gelince, kentin ileri gelenlerinin gönderdiği üç kişi onun önünde davalarının haklı olduğunu bildirdiler.

⁴⁵Yenileceğini anlayan Menelaos, Dorimenesin oğlu Ptolemi'ye önemli bir para vereceğine dair söz verdi ve kralı kendi lehine etkilemesini istedi.

⁴⁶Ardından Ptolemi kralla beraber temiz hava almak için sıra sütunlar arasında dolaştı, fikrini değiştirmesi konusunda kralı ikna etti.

⁴⁷Kral, tüm kötülüklerin nedeni olan Menelaos'a karşı suçlamaları reddetti, bunun yerine diğer zavallı kişilere ölüm cezası verdi. O zavallıları İskityalılar bile yargılamazlardı.

⁴⁸Bu haksız ceza çabucak yerine getirildi. Oysa o kişiler kentin davalarını yürütmüşler, kırsal toplumların ve kutsal kapların sorunlarını ele almışlardı.

⁴⁹Bazı Surlular bu cinayetten o denli öfke duydu ki, öldürülenler için görkemli bir cenaze düzenledi.

⁵⁰Önemli görevlerde bulunanların açgözlülüğü sayesinde Menelaos önemli görevinde kaldı, daha da kötü oldu ve soydaşlarının baş düşmanı olduğunu gösterdi.

Menelaos ve Yason

5 O günlerde Antiyokus Mısır'a karşı ikinci kez savaş açtı.

²Ardından olaylar öyle gelişti ki, yaklaşık kırk gün süresince kentte havada dört nala giden atlılar belirdi. Bu atlıların giysileri som altındandı. Ayrıca tepeden tırnağa silahlı, mızraklı süvari erleri,

³savaş durumuna girmiş süvari bölükleri şu veya bu yönde saldırdılar. Bir anda hamleler, sallanan kalkanlar, bir orman denli sık mızraklar, çekilen kılıçlar, hızla atılan oklar, som altından asker giysilerinin parıltısı ve her çeşit silah belirdi.

⁴Herkes bu şeylerin iyi bir belirti olması için dua etti.

⁵Ardından Antiyokus'un ölümünü bildiren asılsız bir haber üzerine, Yason beraberindeki yaklaşık bin askerle kente karşı beklenmedik bir saldırıya geçti. Duvarı korumakla görevli askerler geri çekilmek zorunda kaldılar ve kent ele geçirilmek üzereyken Menelaos kaleye sığındı.

⁶Öte yandan Yason, kendi soydaşlarını acımasızca öldürüyordu. Soydaşlarına karşı kazanılmış başarının en büyük felaket olduğunu bir an olsun düşünmüyordu. Tam tersine Yason, kendisini düşmandan ganimet alan biri gibi görüyordu. Oysa karşısında, kendi canından ve kanından olan soydaşları vardı.

⁷Bununla beraber, Yason yönetimi ele geçiremedi. Sonuç olarak düzenlediği suikast nedeniyle gözden düştü ve bir kez daha Amanit ülkesine sığındı.

⁸Kötülük yapmaktan ibaret olan mesleği böylece sona ermiş oldu. Arap diktatör Aretas ona gem vurmuştu. Bundan sonra Yason bir kentten diğerine kaçmaya başladı, herkesin kovaladığı bir kişi olmuştu. Yasalara başkaldıran biri olarak herkes ondan tiksiniyordu. Yason kendi ülkesinin ve soydaşlarının kasabıydı, bu nedenle herkes ondan nefret ediyordu. En sonunda Mısır'a yöneldi.

⁹Birçok kişiyi ülkesinden süren Yason en sonunda sürgünde öldü. Son olarak Isparta'ya gitmişti, akrabalık nedeniyle onu kabul edeceklerini umuyordu.

¹⁰Yason gömülmeyecek pek çok ceset süngülemişti, ama şimdi sıra ondaydı. Onun için yas tutacak kimse yoktu, cenaze töreni yapılmamıştı, atalarının mezarında da ona yer yoktu.

Antiyokus Epifanes Tapınağı Yağmalıyor

¹¹Olup bitenleri duyan kral, Yahudiye'nin başkaldırdığı sonucuna vardı. Ardından kızgın, vahşi bir hayvan görünümündeki ordusuyla Mısır'dan yola çıktı, kente saldırmakla işe başladı.

¹²Askerlerine buyruk vererek karşılaştıkları herkesi acımasızca öldürmelerini ve evlerine sığınanları boğazlamalarını istedi.

¹³Genç yaşlı demeden bir katliam oldu; kadınlar, çocuklar, bakireler ve bebekler boğazlandı.

¹⁴Üç gün içinde ölenlerin sayısı seksen bine yükseldi, kırk bin kişi saldırı sonucu öldü ve geri kalan kırk bini de köle olarak satıldı.

¹⁵Bu yaptıklarıyla yetinmeyen kral, tüm dünyanın en kutsal tapınağına girmek cüretinde bulundu. Yasalara ve ülkesine ihanet eden Menelaos ona rehberlik ediyordu.

¹⁶Kral kirli elleriyle kutsal kapları tuttu. Tanrı'ya saygısızlık eden elleri, başka kralların o yerin ilerlemesi, yücelmesi ve ünlü olması için sundukları armağanları silip süpürdü.

¹⁷Kendini zorla kabul ettiren Antiyokus, Rab'bin o sırada günahlarından dolayı kent halkına karşı öfkeli olduğunu ve bu nedenle kutsal yerle ilgilenmediğini anlayamadı.

¹⁸Halk o denli günah işlememiş olsaydı, hazineyi denetlemek için Kral Seleukus tarafından gönderilen Heliyodorus gibi Antiyokus da oraya varıp haddini bilmeden hareket ettiği anda kamçılanırdı.

¹⁹Ama Rab halkı o yer için seçmemişti, o yeri halk için seçmişti.

²⁰Böylece halkın uğradığı felaketleri paylaşan yer, zamanı gelince iyilikleri de paylaştı. Tanrı öfkelenince o yeri terk etti, ancak Her Şeye Gücü Yeten onları bağışlayınca o yer tüm yüceliğiyle yeniden eski haline döndü.

Yahudiye'de Büyükelçiler

²¹Antiyokus tapınaktan bin sekiz yüz altın ve gümüş para çaldı, çabucak Antakya'ya geri döndü. İhtirası sonsuzdu, gemileri kuru topraktan geçirmeye ve denizden yürüyerek geçmeye yeltenirdi.

²²Ama ülkenin başına bela olarak büyükelçiler bıraktı. Yeruşalim'de Frigiya soyundan gelme Filip'i bıraktı. Yaratılış itibarıyla Filip, kendisini bu göreve atayan Antiyokus'tan daha barbardı. Gerizim Dağında Andronikus'u

²³ve onlardan başka Menelaos'u bıraktı. Menelaos'un soydaşlarını yönetim biçimi diğerlerinden beterdi. Antiyokus'un Yahudiler'e karşı kökleşmiş bir düşmanlığı vardı.

²⁴Bu düşmanlığın bir sonucu olarak Kral Apolonyus'u yirmi iki bin kişilik bir orduyla oraya gönderdi, genç erkekleri öldürmesini, kadınlarla çocukları satmasını buyurdu.

²⁵Yeruşalim'e gelen Apolonyus barışsever insan gibi davrandı, ama kutsal Şabat Günü'nde, Yahudiler'in çalışmayıp dinlenmelerinden yararlanarak askerlerine silahlı halde resmi geçit yapmalarını buyurdu.

²⁶Bakmak için evlerinden çıkanları kılıçtan geçirdi. Ardından silahlı askerleriyle kenti dolaşarak pek çok sayıda kişiyi kılıçtan geçirdi.

²⁷Makabe adıyla çağrılan Yahuda dokuz kişiyle birlikte çöle gitti, arkadaşlarıyla beraber tepelerde vahşi hayvanlar gibi yaşadı. Pisliğin kendilerine bulaşmaması için yalnız yaban otu yiyorlardı.

Putperestlerin Tapınmaları Zorla Kabul Ettiriliyor

6 Kısa bir süre sonra kral Atina'dan ileri gelen bir adam gönderdi. O adamın görevi, Yahudiler'in atadan kalma törelerini bırakmalarını, Tanrının yasalarına artık uymamalarını sağlamaktı.

²Yeruşalim'deki tapınağa saygısızlık edip onu Olimpos'ta yaşayan Zeus'a, Gerizim Dağı'ndaki tapınağı ise yabancıların koruyucusu Zeus'a adamalarını sağlamaktı. Çünkü oranın halkı* böyle bir dilekte bulunmuştu.

* *Oranın halkı Samiriyeliler'dir.*

³Böyle bir kötülüğün zorla kabul ettirilmesi bunaltıcı ve kesinlikle dayanılmazdı.

⁴Putperestler tapınağı cümbüş ve sefahatle doldurmuştu, fahişelerle eğleniyor, kutsal yerde kadınlarla ahlâksız ilişkide bulunuyorlardı. Ahlaka sığmayan başka davranışları da vardı.

⁵Sunak yasaya göre temiz olmayan kurbanlarla doluydu.

⁶Hiç kimse Şabat Günü'nü ya da geleneksel bayramları kutlayamıyor, hatta Yahudi olduğunu bile açıkça söyleyemiyordu.

⁷Kralın doğum gününün aylık kutlamalarında, halk kurban bağırsakları yemeye zorlanıyordu. Diyonisos bayramında sarmaşık çelenkler takıp Diyonisos alayına katılmak zorunluydu.

⁸Ptolemais halkının isteğinden ötürü çevredeki Yunan kentleri için bir bildiri hazırlandı ve orada yaşayan Yahudiler'in aynı biçimde davranması istendi. Onlar da kurban yemeklerini paylaşmaya zorlanacaktı.

⁹Bildiri Yunan geleneklerine isteyerek uymayanların öldürüleceklerini ekliyordu. Böylece felaketin yakın olduğu açıkça anlaşılmıştı.

¹⁰Örneğin, iki kadın çocuklarını sünnet etmekle suçlandı. Bu kadınlar çocukları göğüslerine asılı bir şekilde kentte dolaştırılarak herkese gösterildi, ardından kentin duvarlarından aşağıya atıldı.

¹¹Kimsenin dikkatini çekmeden, kutsal olan yedinci günde mağaralarda toplanmış olan başka kişiler Filip'e ihbar edildi ve bu insanlar hep birlikte yakıldı. Çünkü onlar, kutsal güne olan saygılarından ötürü vicdanlarının sesini dinlemişler ve kendilerini savunmamışlardı.

Bu Zulmün Yorumu

¹²Şimdi bu kitabı okumakta olan herhangi bir kişinin bu felaketlerden ötürü cesaretini kaybetmemesini ısrarla belirtirim. Ama bu konuda düşünmesini dilerim, bu gibi felaketlerin amacı soyumuzu yok etmek değil, yola getirmektir.

¹³Gerçekten kötülük yapanlar uzun zaman kendi hallerine bırakılmazsa ve hemen günahlarının cezasını çekerlerse, bu büyük bir iyilikseverliğe işarettir.

¹⁴Diğer uluslarla olan ilişkilerinde Tanrı onları cezalandırmadan önce, en büyük günahları işlemelerini sabırla bekler. Ama bizimle başka türlü davranmaya karar verdi,

¹⁵yani günahlarımızın çok ilerlemesini bekleyip bizi daha sonra cezalandırmıyor.

¹⁶Böylece Tanrı bağışlamasını bizden tümüyle esirgemiyor. Bir felaketle bizi yola getirebilir, ama kendi ulusunu bırakmıyor.

¹⁷Bu söylediklerimizi bir anımsatma olarak kabul edelim, artık sözü uzatmadan öykümüze dönelim.

Elazar Şehit Ediliyor

¹⁸Yasayı öğretenler arasında ileri gelenlerden Elazar yaşlı bir adamdı, çok soylu bir görünüşü vardı. Kendisi ağzını çok fazla açıp domuz eti yutmaya zorlanıyordu.

¹⁹Ama o, onursuz yaşamaktansa onuruyla ölmeye karar verdi, kendi isteğiyle kelle uçurulan tahtaya doğru yürüdü.

²⁰Elazar ağzına konanları dışarı tükürdü. Kişinin kendi yaşamına olan doğal sevecenliğine karşın, yasaya karşı olan şeyleri reddetmek yürekliliğini göstermesi basit bir görevdir.

²¹Tanrı'ya karşı saygısızlık anlamına gelen bu şöleni hazırlayanlar, Elazar'la olan eski dostluklarından ötürü onu bir kenara çekip yiyebileceği türden, kendi hazırladığı eti getirmesini ve kralın buyurduğu kurban etini sözde yiyormuş gibi davranmasını ondan istediler.

²²Uzun süredir devam eden dostluklarından ötürü ona bu iyiliği yapıyorlardı. Böyle davranırsa Elazar ölümden kurtulmuş olacaktı.

²³Ama Elazar'ın verdiği soylu karar yaşlılığına, ilerlemiş yaşının onuruna ve ağarmış saçlarının gerçek kibarlığına yaraşıyordu. Ayrıca çocukluktan beri dürüst davranmış ve her şeyden öte Tanrı'nın kutsal yasalarına uymuştu. Elazar inançlarını herkesin önünde açıkladı ve kendisini derhal Hades'e* göndermelerini istedi.

**ölülerin ruhlarının bulunduğu yer.*

²⁴Elazar şöyle dedi: "Bu gibi hileli sözler yaşadığımız yıllara uygun değildir, birçok genç Elazar'ın doksan yaşındayken yabancıların yaşam biçimine uyduğunu düşünebilir.

²⁵Kısa bir yaşam süresi uğruna böyle davranmam bu gençleri yanlış yola sürükleyebilir. Bense bu yaşlı halimde kirli ve onursuz bir kişi haline gelirim.

²⁶Şimdi insanın beni öldürmesini önlesem bile, canlı ya da ölü, asla Hey Şeye Gücü Yeten'e yakalanmaktan paçayı kurtaramam.

²⁷Bu durumda erkekçe davranıp bu yaşamı burada noktalarsam ilerlemiş yaşıma yaraşır biçimde davranmış olacağım.

²⁸Saygıdeğer ve kutsal yasalar uğruna içtenlikle ve yücelikle iyi biçimde ölmek konusunda gençlere soylu bir örnek oluşturacağım." Sözlerini bitirdikten sonra üzerinde kelle uçurulan tahtaya doğru yürüdü.

²⁹Elazar'la beraber olanlar şimdiye kadar ona karşı iyi duygular beslemişlerdi, ama söylediklerini duyduktan sonra ona karşı tutumları değişti. Çünkü onlar için Elazar'ın davranışı tam bir çılgınlıktı.

³⁰Ölmeden önce Elazar yüksek sesle inleyip şöyle dedi: "Rab kutsal bilgisiyle her şeyi açıkça görüyor. Ben ölümden kurtulabilirdim, ama Rab gönlümü korku ve saygıyla dolduruyor. Bu durumda bu keskinin altında bedenim ne denli şiddetli ıstırap çekerse çeksin, bu acı ruhuma sevinç veriyor."

³¹Eleazar işte böyle öldü. Onun ölümü yalnız gençler için değil, ama ulusun çoğunluğu için de bir soyluluk ve erdem örneği oluşturdu.

Yedi Erkek Kardeş Şehit Ediliyor

7 Anneleriyle tutuklanan yedi erkek kardeş de vardı. Kral yasanın yasakladığı domuz etini yemeye onları zorladı. Kırbaçlarla ve ağır cezalarla onlara işkence etti.

²Aralarından bir tanesi hepsinin adına konuşarak şöyle dedi: "Bizden ne öğrenmek istiyorsun? Atalarımızın yasalarına karşı gelmektense ölmeyi yeğ tutuyoruz."

³Büyük öfkeye kapılan kral ateşte tavalar ve kazanlar ısıtmalarını buyurdu.

⁴Ardından tavalarla kazanlar iyice kızdıktan sonra kral sözcü olarak konuşan gencin dilinin kesilmesini, başının derisinin yüzülmesini, el ve ayaklarının kesilmesini buyurdu. O arada öbür kardeşleriyle anneleri onları seyrediyordu.

⁵Delikanlı tamamen güçsüz duruma düştükten sonra ve hâlâ soluk alırken kral onun canlı olarak tavada kızartılmasını buyurdu. Tavadan dumanlar yükselirken anneye çocukları soylu biçimde ölmek için birbirlerini yüreklendiriyor ve şöyle diyorlardı:

⁶"Tanrımız Rab her şeyi görüyor ve elbette ki bize acıyor, tıpkı Musa'nın şarkısında olduğu gibi! Musa halka karşı tanıklık edip bu şarkıda şunu bildiriyordu: "O, kesinlikle kullarına acıyacaktır."

⁷Birincisi böylece dünyadan ayrıldıktan sonra vahşi eğlencelerini ikincisiyle sürdürdüler. Saçlarıyla beraber başının derisini yüzdüler ve ardından ona sordular: "Vücudunun her uzvuna işkence etmememiz için, sana verdiğimiz yemeği yiyecek misin?"

⁸Ama o ataları gibi konuştu: "Asla!" Şimdi de işkence sırası ona geldi.

⁹Son nefesini verirken şöyle bağırdı: "İnsanlık dışı canavar, yaşamımıza son verebilirsin, ama bu dünyanın kralı bizi diriltecektir, çünkü sonsuza dek yaşamak amacıyla onun yasaları için ölüyoruz."

¹⁰Ardından üçüncüsüyle eğlendiler. Dilini istedikleri zaman hemen dışarı çıkarttı, yürekli biçimde ellerini uzattı

¹¹ve onurlu sözlerle şöyle dedi: "Bu uzuvları bana Tanrı verdi, O'nun yasaları uğruna bu uzuvları küçümsüyorum. O'nun bu uzuvları bana yeniden vereceğini umut ediyorum."

¹²Genç adamın yürekliliği ve acıyı umursamaması kralı ve yardımcılarını hayrete düşürdü.

¹³O ölünce dördüncüsüne de aynı vahşi işkenceyi uyguladılar.

¹⁴Ölmek üzereyken şöyle bağırdı: "Biz en iyisini seçtik, insan eliyle öldük. Ancak bizi yeniden dirilteceği konusunda Tanrı'nın verdiği söze inanıyoruz. Oysa sizler için ne diriliş var, ne de yeni bir yaşam."

¹⁵Sonra beşincisini getirip ona işkence etmeye başladılar.

¹⁶Ama o krala bakıp şöyle dedi: "Sen gelip geçicisin ve gücün insanlara yeter. İstedığın gibi davranabilirsin, ama Tanrı'nın soyumuzu

¹⁷terk ettiğini sanma. Sadece bekle, O'nun büyük gücünün sana ve soyuna nasıl işkence edeceğini göreceksin!"

¹⁸Sonra sıra altıncısına geldi. Ölürken o da şöyle dedi: "Kendini aldatma! Biz böyle acı çekiyorsak suç bizdedir. Tanrımız'a karşı günah işledik, bunun sonucu korkunç oldu.

¹⁹Ama sen Tanrı'ya savaş açtın, cezalandırılmayacağını sanma."

²⁰Ama özellikle anne olağanüstüydü ve onurla anılmaya değer. Çünkü bir gün içinde yedi oğlunun ölümüne tanık oldu ve Rabbi'ne olan umudundan dolayı buna yüreklilikle dayandı.

²¹Gerçekten atalarının dilini kullanarak onları yüreklendirdi, onun soylu bir inancı vardı. Kadın olarak yaptığı tartışmayı erkeğe yaraşır yüreklilikle güçlendiriyordu ve onlara şöyle diyordu:

²²"Rahmimde nasıl olduğunuzu bilmiyorum, size yaşam ve soluk veren ben değilim, sizi biçimlendiren ben değilim.

²³Dünyayı yaratan, insanın doğumunu sağlayan, her şeyin başlangıcı olan bağışlamasıyla gerçekten size yeniden soluk ve yaşam verecektir. Çünkü O'nun yasaları uğruna kendi yaşamınızı küçümsediğinizi görüyor."

²⁴Antiyokus gülünç duruma düştüğünü düşünüyor ve sesinin* tonunda hakaret olmasından kuşkulanıyordu. En genç delikanlı hâlâ yaşıyordu. Antiyokus onunla konuştu, onu varlıklı ve mutlu kılacağı konusunda ant içti, atalarının geleneklerinden vazgeçmesini istedi. Böyle davranırsa ona dost gözüyle bakacağını ve onu kamu hizmetinde görevlendireceğini bildirdi.

**Antiyokus Arami dilini anlamıyordu.*

²⁵Genç adam söylenenlere hiç kulak asmadı. Ardından kral anneye döndü, oğlunun yaşamını kurtarmak için ona öneride bulunmasını istedi.

²⁶Kralın direnmesi uzunca bir süre devam etti. Anne oğlunu kandırmaya çalışacağını söyledi.

²⁷Oğlunun üstüne eğilerek atalarının diliyle şunları söyledi ve böylece zalim zorbayı aldatmış oldu: "Oğlum, bana acı! Seni dokuz ay rahmimde taşıdım ve üç yıl seni emzirdim. Seni doyurdum, büyüttüm ve bağırma bastım.

²⁸Sana yalvarıyorum, evladım, dünyaya ve göklere bak. Onların içinde olanlara bak ve ortada hiç bir şey yokken Tanrı'nın onları yarattığını kabul et. İnsanların da aynı biçimde yaratıldığını onayla.

²⁹Bu cellattan korkma, ama kardeşlerine yaraşır olduğunu kanıtla ve ölümü kıvançla karşıla. O zaman bağışlama gününde kardeşlerinle beraber bana döneceksin."

³⁰O sözlerini bitirir bitirmez genç adam şöyle dedi: "Hepiniz ne bekliyorsunuz, kralın buyruğuna uymayacağım. Musa tarafından atalarımıza verilen yasanın buyruklarına uyuyorum.

³¹Size gelince, efendim, siz İbraniler'e karşı her türlü kötülüğü yaptınız, elbette ki Tanrı'nın sizi yakalamasını önleyemezsiniz.

³²Bizler günahlarımızdan dolayı acı çekiyoruz,

³³yaşayan Rabbimiz bizi cezalandırmak ve yola getirmek için öfkesini bize gösterdi. Ama O kullarıyla barışacaktır.

³⁴Ama siz, kötü adamlar, tüm insanlığın kana susamış hainleri! Anlamsız bir sevince kapılmayın, O'nun kullarına el kaldırırken sahte bir güvenle övünmeyin.

³⁵Çünkü Her Şeye Gücü Yeten ve her şeyi gören Tanrı'nın yargısından henüz kaçmadınız.

³⁶Kardeşlerim kısa süre acıya dayandıktan sonra Tanrı'yla varılan antlaşma uyarınca şimdi sonsuz yaşam kaynağından içiyorlar. Oysa siz Tanrı tarafından yargılanıp küstahlığınızın haklı cezasını ödeyeceksiniz.

³⁷Ben de kardeşlerim gibi, atalarımın yasaları için bedenimi ve yaşamımı veriyorum. Tanrı'dan ulusumuzu bağışlamasını diliyorum. Size çileler ve üzüntüler vermesini ve O'ndan başka Tanrı olmadığını size söyletmesini diliyorum.

³⁸Böylece kardeşlerimle ve benimle birlikte Her Şeye Gücü Yeten'in ulusumuza olan haklı öfkesinin son bulacağını umuyorum."

³⁹Kral büyük öfkeye kapıldı ve ona karşı daha insafsızca davrandı. Çünkü genç adamın onu küçümsemesi canını yakmıştı.

⁴⁰Böylece kardeşlerin sonuncusu, iffeti bozulmamış bir halde ve Rabbi'ne inancı tam olarak ölümü karşıladı.

⁴¹En son ölen anneleri oldu, oğullarından sonra öldü.

⁴²Ama dinsel törene ait yiyecekler ve aşırı işkenceler konusunda bu kadarı yeter.

Yahuda Makabe ve Direniş

8 Yahuda Makabe ve arkadaşları gizlice köyleri gezdiler, akrabalarını bir araya getirdiler. Yahudiliğe sadık kalanları topladılar ve yaklaşık altı bin kişiyi bir araya getirdiler.

²Her yönden baskı altında olan ulusları ile ilgilenmesi için Rableri'ne yalvardılar. İnançsızların saygısızlığına uğrayan tapınağa acımasını O'ndan istediler.

³Viraneye dönen ve hemen hemen yerle bir olan kente acımasını, yüksek sesle O'na yalvaran kurbanlarının kanını anımsamasını,

⁴boğazı kesilen masum bebeklere karşı işlenen cinayetleri anımsamasını ve Tanrı'nın adına karşı işlenen günahlardan öç almasını istediler.

⁵Makabe düzenli bir ordu toplar toplamaz putperestlerin onu asla yenemeyeceği hemen anlaşıldı. Çünkü Rab'bin öfkesi bağışlamaya dönüşmüştü.

⁶Kentlere, köylere beklenmedik saldırılar düzenleyerek onları ateşe verdi. Uygun mevkileri ele geçirdi ve düşmanı çoğu kez güç durumda bıraktı.

⁷Bu gibi girişimler için genellikle geceyi bekledi. Onun yiğitliği en uzak yerlere dek duyuldu.

İlk Yiğitlikler

⁸Yahuda'nın sürekli olarak ilerlediğini ve gittikçe artan başarılar elde ettiğini gören Filip, Kili-Suriye ve Fenike'nin askeri valisi Ptolemi'ye yazdı ve krallığının çıkarı için yedek kuvvetler istedi.

⁹Ptolemi Nikanor'u atadı. Nikanor kralın birinci dostlarından Patroklos'un oğluydu. Nikanor yaklaşık yirmi bin kişilik uluslararası bir kuvvetin başında tüm Yahudi soyunun kökünü kazımak amacıyla yola çıktı. Geniş askerlik deneyimi bulunan ve meslekten yetişme bir general olan Gorgiyas'ı ortağı olarak atadı.

¹⁰Nikanor, Yahudi savaş tutsaklarını satarak kralın Romalılar'a olan iki bin gümüş haraç parasını toplamayı amaçlıyordu.

¹¹Hiç zaman kaybetmeden, deniz kıyısındaki kentlere çağrıda bulunarak gelip Yahudi insan gücü satın almalarını istedi. Bir gümüş para karşılığında doksan kişi vermek konusunda söz verdi. Ama bu işleri yaparken Her Şeye Gücü Yeten'in yargısını hesaba katmıyordu, yakında bununla karşılaşacaktı.

¹²Nikanor'un ilerlediğini duyan Yahuda düşmanın yaklaştığını askerlerine bildirdi.

¹³Bunun üzerine yürekli olmayanlar ve Tanrı'nın adaletine inanmayanlar tabanları yağlayıp kaçtılar.

¹⁴Geri kalanlar bir yandan tüm mal varlıklarını sattılar, öte, yandan Rableri'ne dua edip onları inançsız Nikanor'un elinden kurtarmasını dilediler. Nikanor daha onlarla karşılaşmadan onları satmıştı.

¹⁵Dua edenler kendilerinden çok atalarıyla yapılan antlaşmaları düşündüklerinden ve Tanrı'nın kutsal ve yüce adını etrafa yaydıklarından Tanrı'dan yardım diliyorlardı.

¹⁶Makabe sayısı yaklaşık altı bine varan askerlerini topladı. Düşmandan ürkmelerini, kötü düşüncelerle onlara karşı yürüyen sayısız putperest yığınlarının cesaretlerini kırmamasını ve yüreklilikle savaşmalarını onlardan istedi.

¹⁷Bu insanların kutsal yere karşı yaptıkları korkunç saygısızlığı göz önünde tutmalarını, küçük düşürülen kentin çektiği ıstırapı, ayrıca ortadan kalkan geleneksel yaşam biçimlerini anımsamalarını istedi.

¹⁸Onlara şöyle dedi: "Onlar silahlarına ve yiğitliklerine güvenebilirler, ama biz Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'ya inanıyoruz. O'nun onayıyla bizim üstümüze yürüyenler ve hatta onlarla birlikte tüm dünya yok edilir."

¹⁹Atalarına yapılan yardımları anımsattı: O günlerde Sanherib'in yönettiği yüz seksen beş bin kişi ölmüştü.

²⁰Başka bir zamanda Babil'de Galatyalılar'la savaşan Yahudi kuvvetleri yalnız sekiz bin kişiyle dört bin Makedonyalı'dan oluşuyordu. Ancak Makedonyalılar güç durumda kalınca, sekiz bin kişilik ordu yüz yirmi bin kişiyi ezip geçti. Çünkü Tanrı onlara yardım etmişti ve büyük yağma elde etmişlerdir.

²¹Makabe bu sözlerle onlara büyük cesaret verdi. Hepsi de yasalar ve ülkeleri uğruna ölmeye hazırıldı. Ardından Makabe ordusunu dörde böldü,

²²erkek kardeşleri Simon, Yusuf ve Yonatan'ı bin beş yüzer kişilik tümenlerin başına geçirdi.

²³Sonra Elazar'a Kutsal Kitap'ı yüksek sesle okumasını buyurdu. Adamlarına şu parolayı verdi: "Tanrı'nın yardımı". Ardından ilk tümenin başına geçip Nikanor'la savaştı.

²⁴Her Şeye Gücü Yeten'in yardımıyla düşman kuvvetlerinden yaklaşık dokuz bin kişinin boğazını kestiler. Nikanor'un ordusunun çoğunu yaralayıp sakatladılar ve tümünü kaçırmaya zorladılar.

²⁵Onları satın alacak kişilerin parasını ele geçirdiler. Kaçanları uzunca bir süre kovaladıktan sonra geri döndüler. Çünkü zaman kısıtlıydı.

²⁶Şabat Günü'nün arifesiydi. Bu nedenle kovalama işini kısa kestiler.

²⁷Düşmanın silahlarını toplayıp yağmaladıkları malları aldılar. Rableri'ni övüp O'na şükrederek Şabat Günü'nü kutladılar. Çünkü Rableri onları çiyile ıslatır gibi, o gün onlara bağışlamasını göstermişti.

²⁸Şabat Günü'nün ardından elde edilen ganimetin bir kısmını zulüm kurbanlarının, dulların ve yetimlerin arasında böldüler. Geri kalanını da kendilerine ve çocuklarına alıkoyup aralarında paylaştılar.

²⁹Ardından genel bir yakarıŖa katılıp kullarından tam anlamıyla hoŖnut olması için bağıŖlayıcı Rableri'ne yalvardılar.

Timoteos'la Bakkides'in Yenilgisi

³⁰Timoteos'la Bakkides'in kuvvetlerine meydan okudular ve yaklaşık yirmi bin kiŖiyi yok ettiler. Çok sayıda yüksek kaleyi ele geçirdiler. Çok büyük olan ganimeti ikiye böldüler, birini kendileri aldılar, diğeri de zulüm kurbanlarına, yetimlere ve dul kadınlara verdiler. Yaşlıları da unutmadılar.

³¹Düşmanın silahlarını toplayıp uygun bir yere sakladılar. Yağma edilen malların diğeri kısmını da Yerusalıml'e götürdüler.

³²Timoteosun koruma görevlilerine komuta eden subayı öldürdüler. O çok kötü bir adamdı ve Yahudiler'e çok kötölük etmişti.

³³Yerusalıml'deki zafer kutlamaları süresince kutsal kapıları ateşe veren erkekleri yaktılar. Onlar Kallistenes'le birlikte küçük bir eve sığınmışlardı. Böylece kutsal bir Ŗeye yaptıkları saygısızlığın karşılığı uygun biçimde kendilerine verilmişti.

Nikanor'un Kaçışı ve Tanıklığı

³⁴Yahudiler'i satın alması için bin tüccar getiren, kötü huyları kökleşmiş alçak Nikanor,

³⁵Rab'bin yardımıyla önemsemediği kiŖiler tarafından kibri kırılınca, devlet adamı giysilerini çıkarıp tıpkı kaçak bir köle gibi, ülkede baştan aşağı tek başına yolculuk etti. Ordusunun yok edildiği düşünülürse, garip bir şans eseri Antakya'ya vardı.

³⁶Böylece Yerusalıml'den gelen tutsakları satarak haraç parasını ödemek konusunda Romalılar'a söz veren adam, Yahudiler'in bir Koruyucusu olduğunu bildirdi. Bu Koruyucu'nun verdiğı yasalara uydukları için Yahudiler'in bir saldırıdan zarar görmeyeceklerini sözlerine ekledi.

Antiyokus Epifanes'in Son Günleri

9 Nasıl olduysa, o günlerde Antiyokus Pers ülkesinden karmakarışık bir şekilde geri çekilmişti.

²Persepolis adındaki kente girdi, tapınakta hırsızlık yapıp kenti işgal etmeyi tasarlıyordu. Ama halk kendini savunmak için silaha sarıldı. Sonuç olarak kuvvetleri bozguna uğrayan Antiyokus rezil olarak geri çekilmek zorunda kaldı.

³Ekbatana'ya varınca, Nikanor'un ve Timoteos'un kuvvetlerinin başına gelenleri duydu.

⁴Öfkeye kapılarak onu bozguna uğratanların acısını Yahudiler'den çıkartmaya karar verdi. Bu amaçla yola çıkıp hiç durmadan yolculuğunu bitirmesi için savaş arabası sürücüsüne buyruk verdi. Ama Tanrının yargısı üzerine geldi. Gururla şöyle demişti: "Yerusalıml'e varınca orasını Yahudiler için toplu mezar haline getireceğim."

⁵Ama her şeyi gören Rab, İsrail'in Tanrısı, çare bulunmaz ve görülmemiş bir hastalıkla onu vurdu. Yukarıdaki sözler ağzından çıkar çıkmaz bağırsaklarında çare bulunmaz bir acı duydu ve içinde çektiği ıstırap işkenceden farksız oldu.

⁶Böyle olması gerekiyordu, çünkü kendisi başkalarının bağırsaklarına barbarca işkenceler yapmıştı.

⁷Bu durumdayken bile Antiyokus küstahlığından bir şey kaybetmedi. Hâlâ gururla doluydu, Yahudiler'e karşı duyduğu öfkeyle ateş püskürüyordu. Daha çabuk gidilmesini buyurmak üzereyken birdenbire arabadan düştü. Düşüşünün kuvveti bedenindeki tüm kemiklerin kırılmasına neden oldu.

⁸Antiyokus biraz önce insanüstü övünçlüğüyle denizin dalgalarına hükmedeceğini sanmıştı. Dağları terazide tartabileceğini düşünmüştü. Ama birdenbire kendini boylu boyunca yerde buldu. Onu sedyede taşıyorlardı ve bu da herkese Tanrı'nın gücünü apaçık gösteriyordu.

⁹Bu inançsız adam acı içinde kıvranırken gözleri kurtlanıyor, etleri çürüyordu. Çürüyen etlerinin kokusu tüm ordusunun midesini bulandırıyor.

¹⁰Biraz önce gökteki yıldızları avucunun içine alabileceğini sanmıştı. Ama şimdi hiç kimse ona tahammül edemiyordu, çünkü kötü kokusu dayanılır gibi değildi.

¹¹Bunun sonucunda darmadağın durumdayken, gururundan vazgeçmeye başladı. Tanrı'nın onu cezalandırması nedeniyle akli başına geldi. Sürekli acı çekiyordu.

¹²Kötü koku onun için de çekilmez olmuştu ve şöyle bağırdı: "Tanrı'ya teslim olmak doğrudur, hiç bir ölümlü Tanrı'yla eşitliğe özenmemelidir."

¹³Alçak adam Rab'be dua etmeye başladı, ama kendini acındıramadı. Şunları bildirdi:

¹⁴Yerle bir etmeyi amaçladığı ve bir toplu mezar durumuna getirmek istediği kutsal kentin özgür olduğu açıklanacaktı.

¹⁵Yahudiler'e gelince, onları gömülmeye layık görmemişti, çocuklarıyla birlikte kuşlara ve hayvanlara yem olarak atılmasını istemişti. Ama şimdi Yahudiler'i Atina vatandaşlarına eşit kılacağını söylüyordu.

¹⁶Bir zamanlar yağmaladığı kutsal tapınağa şimdi en güzel armağanları sunacaktı. Kutsal kapları fazlasıyla yerine koyacaktı. Kurban giderlerini kendi gelirleriyle karşılayacaktı.

¹⁷Bu işin doruğuna varıp kendisi de Yahudi olacak ve insanların yaşadığı tüm yerleri ziyaret edip Tanrı'nın gücünü bildirecekti.

Antiyokus Yahudiler'e Yazıyor

¹⁸ Acıları bir türlü dinmiyordu, çünkü Tanrı doğru yargısıyla onu cezalandırmıştı. Tüm umudunu yitirerek Yahudiler'e aşağıdaki mektubu yazdı. Aslında bir çağrı olan mektubun içeriği şöyleydi:

¹⁹"Kral ve başkomutan Antiyokus değerli Yahudi vatandaşlarını içtenlikle selamlar, onlara sağlık ve bolluk diler.

²⁰Sizler ve çocuklarınız iyiyseniz ve işleriniz iyi gidiyorsa bundan çok memnunuz.

²¹Bana gelince hasta olmama karşın, sizinle ilgili güzel anılarım var. Pers ülkesinden dönünce ağır bir hastalık geçirdim ve herkesin güvenliği için bazı önlemler almayı düşündüm.

²²Umutsuz değilim, çünkü hastalığı atlatabileceğimi umuyorum.

²³Ancak babam yaylayı denetlediği zaman, onun yerine geçecek kişiyi atardı.

²⁴Böylece beklenmedik bir olay karşısında veya huzur kaçıran söylentiler duyulduğunda, illerin halkı işlerin yöneticiliğini kimin üstleneceğini bildiği için sarsılmazlardı.

²⁵Bundan öte, sınırlarımızdaki prenslerin ve krallığımızın komşularının fırsat kolladıklarını ve beklentilerini bildiğim için, benden sonra oğlum Antiyokus'un kral olacağını bildiririm. Yaylalara çıktığım zaman oğlumu size emanet eder ve sizi önerirdim. Ona yazdığım mektubun bir kopyası buraya eklenmiştir.

²⁶Sonuç olarak genel ve özel iyiliklerimi anımsamanızı istiyor, bunu sizden bekliyorum. Her birinizin bana ve oğluma karşı iyi niyetinizi sürdürmenizi istiyorum.

²⁷Oğlumun iyilik ve sevecenlikle benim siyasetimi sürdüreceğine inanıyorum. Sizin çıkarlarınızı koruyacağından da kuşku yoktur."

²⁸Böylece kutsal şeylere karşı saygısız olan bu cani, başkalarına çektirdiklerine benzer korkunç acılar içinde, acıklı yazgısıyla karşılaştı. Uzak ve soğuk dağlarda yaşamı sona erdi.

²⁹Arkadaşı Filip cesedi götürdü. Ardından Antiyokus'un oğlundan korktuğu için, Mısır'a, Ptolemy Filometor'un sarayına çekildi.

Tapınağın Arıtılması*

**Bu olay Antiyokus'un ölümünden önce olmuştur.*

10 Makabe ve arkadaşları, Rableri'nin yol göstermesiyle, tapınağı ve kenti onardılar.

²Yabancıların pazar yerinde kurdukları sunakları ve etrafı çitle çevrili kutsal yerleri yıktılar.

³Tapınağı arıttılar ve yeni bir sunak yaptılar. Ardından çakmaktaşıyla elde ettikleri ateşle iki yıl aradan sonra ilk kurbanlarını sundular. Buhur yaktılar, lambaları yaktılar ve ekmek somunlarını Tanrı'nın huzuruna koydular.

⁴Sonra yüzükoyun yere kapanıp Rableri'ne yalvardılar. Onları bir daha böyle felaketle karşılaştırmamasını, günah işlerlerse onları ınsafıca cezalandırmasını ve onları kutsal şeylere saygısız barbar ulusların eline bırakmamasını dilediler.

⁵Tapınağın arıtılması, tapınağın yabancılar tarafından saygısızlığa uğratılmasıyla aynı güne, Kislev ayının yirmi beşine rastladı.

⁶Çardak Bayramı'nda olduğu gibi, sekiz gün bayram ettiler. Bir süre önce Çardak Bayramı'nda dağlarda, mağaralarda vahşi hayvanlar gibi yaşadıklarını anımsadılar.

⁷Ardından, dallar, yapraklı büyük dallar ve hurma dalları taşıyarak kendine ait olan kutsal yerin aritilmesini başarı ile sonuçlandıran Rableri'ne ezgiler okudular.

⁸Tüm Yahudi ulusunun her yıl aynı günlerde bayram yapması konusunda kesin karara vardılar ve bildiri yayınlayıp oylama yaptılar.

Ptolemi Makron Gözden Düşüyor

⁹Epifanes diye bilinen Antiyokusun günleri böylece sona erdi.

¹⁰Şimdi görevimiz bu inançsız adamın oğlu Antiyokus Eupator'un öyküsünü anlatıp savaşların kötü sonuçlarına değinmek olacak.

¹¹Bu adam yönetici olarak tahta çıkınca, Kili-Suriye ve Fenike'ye vali olarak Lisias adında birini atadı.

¹²Makron diye bilinen Ptolemi Yahudiler'e adaletle davranan ilk valiydi. Yahudiler'e geçmişte yapılan haksızlıkları unutturmak için barışçı bir yönetici olmaya çalışmıştı.

¹³Kralın dostları onu Eupator'a ihbar ettiler. Filometor'un kendisine emanet ettiği Kıbrıs'ı bıraktığı ve Antiyokus Epifanes'in tarafına geçtiği için sürekli olarak kendisine hain denildi. Yüksek konumuna bir görkem katamadığı için kendini zehirleyip intihar etti.

Gorgiyas ve İdumea Kaleleri

¹⁴Gorgiyas bölgeye askeri vali atandı. Yabancı ücretli askerleri vardı ve Yahudiler'le sürekli savaş durumundaydı.

¹⁵Aynı zamanda önemli kaleleri kontrol eden İdumealılar Yahudiler'e baskı yapıyorlardı. Yeruşalim'den gelen yasa dışı kişilere iyi davranıyor, savaşı sürdürmeye çalışıyorlardı.

¹⁶Makabe ve adamları Tanrı'ya genel bir yakarıyla O'nun yardımını istediler, ardından İdumea kalelerine saldırdılar.

¹⁷Güçlü bir saldırıya girişip üstünlük sağlayan noktaları ele geçirdiler. Kale duvarlarında savaşanları bozguna uğrattılar. Ellerine geçirdiklerinin boğazını kestiler. Bunların sayısı yirmi bini buluyordu.

¹⁸Yaklaşık dokuz bin kişi kuşatmaya karşı koyabilmek için her türlü önlemi alarak olağanüstü güçlü iki kaleye sığındı.

¹⁹Bunun üzerine Makabe Simon'la Yusuf'u Zakkay ve kuvvetleriyle birlikte orada bıraktı. Onlara saldırmak için yeterince asker vardı. Makebe gitmesi gereken başka yerlere yolculuk etti.

²⁰Ama Simon'un adamları paragözdü ve kalelerdeki kişilerin rüşvetini kabul ettiler. Karşılığında yetmiş bin gümüş alıp kalelerdeki bazı kişilerin kaçmasına göz yumdular.

²¹Olanları duyan Makabe ulusunun komutanlarını toplantıya çağırdı. Suçluların kardeşlerini para karşılığında sattıklarını söyledi, çünkü kendileriyle savaşan kişileri serbest bırakmışlardı.

²²Hain olduklarını bildirdi ve onları öldürdü, ardından iki kaleyi ele geçirdi.

²³Silaha sarılınca tüm yaptıklarında başarılı oldu, bu iki kalede yirmi binden fazla insan öldürüldü.

Yahuda Timoteos'u Yenip Gazar'ı Ele Geçiriyor

²⁴Yahudiler tarafından daha önce yenilen Timoteos, yabancı ücretli askerlerden büyük bir ordu oluşturdu. Asya'dan çok sayıda süvari getirtti ve Yahudiye ülkesini silahlarla ele geçirmek umuduyla oraya geldi.

²⁵O yaklaşırken, Makabe ve adamları Tanrıya yakardılar, başlarına toprak döküp bellerinin etrafına çul sardılar.

²⁶Sunağın önünde, terasta Rab'be tapındılar, onları destekleyip düşmanlarının düşmanı olması için Tanrı'ya yalvardılar. Yasanın açıkça bildirdiği gibi, onlara karşı gelmesini dilediler.

²⁷Bu dualardan sonra silahlandılar ve kentten bir hayli uzaklaştılar. Düşmana yaklaşınca durdular.

²⁸Gün doğarken iki taraf savaşmaya başladı. Taraflardan biri başarı ve zafer için kendi cesaretine değil, ama Rabbi'ne, oysa diğeri, olağanüstü çabasına güveniyordu.

²⁹Savaşın en şiddetli anında düşman beş görkemli atlının gökten indiğini gördü, atların dizginleri som altındandı. Atlılar Yahudi kuvvetlerinin başına geçti.

³⁰Makabe'yi aralarına alıp onu kendi zırhlarıyla korudular ve yaralanmasını önlediler. Öte yandan düşmana ok ve yıldırım yağdırdılar. En sonunda kör olup şaşırان düşman kuvvetleri darmadağın oldu.

³¹Yirmi beş bin yaya askerin ve altı yüz atlı askerin boğazı kesildi.

³²Timoteos, Gazar adındaki güçlü bir kaleye kaçtı. Orası Kereas'ın komutası altındaydı.

³³Makabe'yle adamları dört gün süresince kaleye saldırdılar.

³⁴Kaleyi savunanlar güvenlik içinde olduklarından emin olarak, inançsızlara yaraşır küfürlerle ve kutsal şeylere karşı korkunç saygısız sözlerle karşılık veriyorlardı.

³⁵Beşinci gün, gün doğarken, Makabe'nin kuvvetlerinden yirmi genç adam, saygısızca sözlerin kendilerinde uyandırdığı öfkeyle davranarak, yüreklilikle kaleye saldırdılar. Karşılaştıkları kişileri vahşi biçimde öldürdüler.

³⁶Başkaları, buna benzer bir davranışla, kaleyi savunanlara arkadan saldırdılar ve kale burçlarını ateşe verdiler. Bir odun yığını yakıp kutsal şeylere karşı saygısızca konuşan kişileri burada canlı canlı yaktılar. Başkaları kapıları kırıp ordunun geri kalan kısmını içeri aldı ve kaleyi ilk olarak onlar ele geçirdi.

³⁷Timoteos mahzende saklanmıştı, ama onu öldürdüler. Onunla birlikte kardeşi Kereas'ı ve Apollofanos'u de öldürdüler.

³⁸Bütün bunlardan sonra, ezgilerle ve şükranla Rableri'ni övdüler. İsrail'e karşı o denli başışlayıcı olan Rableri onları zafere ulaştırdı.

Lisias 'ın İlk Savaşı

11 Bunun ardından kralın koruması ve akrabası olan başbakan Lisias olup bitenlerden çok tedirgin oldu.

²Yaklaşık seksen bin yaya askeri ve tüm atlı askerleriyle Yahudiler'e karşı yürüdü. Amacı, kutsal kenti Yunanlılar için yaşanır duruma getirmektir.

³Öbür ulusal tapınaklarda olduğu gibi tapınaktan vergi almayı ve başkâhnlık görevini her yıl satışa çıkartmayı düşünüyordu.

⁴Tanrı'nın gücünü hiç önemsemedi. On binlerce yaya askerine, binlerce atlı askerine ve seksen filine son derece güveniyordu.

⁵Yahudiye'yi ele geçirip Yerusolim'den yaklaşık yirmi mil mesafede ve güçlendirilmiş bir konumda olan Beytsur'a yaklaştı. Orasını büyük baskı altında tuttu.

⁶Makabe ve adamları Lisias'ın kalelere saldırdığını duyunca, halkla birlikte Rableri'ne gözyaşı dökerek yakardılar, İsrail'i kurtarması için bir melek göndermesini dilediler.

⁷Makabe herkesten önce silaha sarıldı ve yanındakilerden kardeşlerini kurtarmak için yaşamlarını tehlikeye atmalarını istedi. Böylece hepsi kararlı adımlarla tek bir beden olarak yola koyuldular.

⁸Daha Yerusolim yöresindeyken beyaz giysiler içinde bir atlı başlarına geçti, elinde som altından silahlar vardı.

⁹Hep birlikte merhametli Tanrı'yı yücelttiler, artık çok yüreklenmişlerdi. Yalnız insanlara değil, ama en vahşi hayvanlara ve demir duvarlara bile saldırmaya hazırıldılar.

¹⁰Göksel müttefiklerinin yardımıyla savaş durumunda ilerlediler, çünkü Rableri onlara merhamet etmişti.

¹¹Aslanlar gibi dövüşerek düşmana saldırdılar, on bir bin yayayla bin altı yüz atlı askeri yok ettiler. Geri kalanları da bozguna uğrattılar.

¹²Kaçanlardan çoğu yaralı ve silahsız bir durumda kurtuldu. Lisias'ın kendisi de alçakça kaçıp kurtuldu.

Lisias Yahudilerle Barış Yapıyor

¹³Lisias akılsız değildi. Yenilgisini düşünürken, güçlü Tanrı onlar için savaştığından İbraniler'in yenilmez olduğunu anladı. Onlara haber göndererek

¹⁴adil koşullarla uzlaşmalarını istedi. Kralı bile onların dostu durumuna getirebileceğini bildirdi.

¹⁵Herkesin iyiliğini isteyen Makabe, Lisias'ın tüm önerilerini onayladı. Yahudiler'le ilgili olarak Makabe Lisias'tan ne istediye kral tarafından kabul edildi.

¹⁶Lisias'ın Yahudiler'e yazdığı mektubun metni aşağıdadır: "Lisias'tan Yahudi ulusuna selamlar!

¹⁷Elçileriniz Yuhanna ve Avşalom aşağıdaki yazıyı bana verip onaylamamı istediler.

¹⁸Kralın dikkatini gerektiren her şeyi ona sundum. Yetkim dahilinde olan her şeyi kabul ettim.

¹⁹Yönetime karşı iyi niyetle davranmanız koşuluyla, gelecekte sizin iyiliğiniz için elimden geleni yapacağım.

²⁰Ayrıntılara gelince, elçilerinizle temsilcilerimin bunları sizinle görüşmelerini buyurdum.

²¹Başarılı olup zenginleşmeniz dileğiyle. Yüz kırk sekiz yılı, Diyoskoros ayının yirmi dördüncü günü."

²²Kralın mektubu şöyleydi: "Kral Antiyokus'tan kardeşi Lisias'a selamlar!

²³Babamız artık tanrılar arasında yerini aldı. Buyruğumuz, krallığımızda yaşayan halkın rahat bırakılıp işi gücüyle uğraşması yolundadır.

²⁴Anladığımıza göre Yahudiler babamızın siyasetini ve Yunan geleneklerinin benimsenmesini onaylamıyor. Onlar kendi yaşam biçimlerini yeğ tutuyorlar ve kendi yasalarına uymak istediklerini bildiriyorlar.

²⁵Bu ortamda, bu ulusun da diğer uluslar gibi üzülmelerini istemediğimiz için, tapınağın onlara geri verilmesini ve işlerini atalarının geleneklerine göre yönetmelerini buyuruyoruz.

²⁶Böylece onlara dostluk temsilcileri göndermek sizin göreviniz olacaktır. Siyasetimizi öğrendikleri zaman güvenlik duyarlar ve kıvançla kendi işleriyle uğraşırlar."

²⁷Kralın Yahudi ulusuna gönderdiği mektup ise şöyleydi: "Kral Antiyokus'tan Yahudi senatosuna ve öbür Yahudiler'e selamlar!

²⁸İyi olmanızı dileriz, bizim de sağlığımız iyidir.

²⁹Menelaos'un bildirdiğine göre evinize dönüp işlerinizle uğraşmak istiyorsunuz.

³⁰Buna uygun olarak, Ksantikus'un otuzuncu gününe kadar geri dönenler, korkacak hiç bir şey olmadığı konusunda güvenlik içinde olmalıdırlar.

³¹Yahudiler, önceden olduğu gibi, kendi besinlerini yiyebilir, kendi yasalarını uygulayabilirler. Onlardan herhangi biri, bilmeden işlenmiş bir suç için, herhangi bir şekilde rahatsız edilmeyecektir.

³²Bu konuda hiç bir kuşkunuz olmaması için size Menelaos'u gönderiyorum.

³³Uğurlar olsun. Yüz kırk sekiz yılı, Ksantikus'un on beşi."

³⁴Romalılar da Yahudiler'e aşağıdaki mektubu gönderdiler: "Romalılar'ın elçileri Kuintus Memnius'la Titus Manius'tan Yahudi ulusuna selamlar!

³⁵Kralın akrabası Lisias'ın size verdiklerini biz de onaylıyoruz.

³⁶Krala sormak istediğiniz konulara gelince, bunları dikkatle inceleyin ve hemen birini gönderin. Böylece bu konuları sizin lehinize yorumlayabiliriz. Çünkü Antakya'ya gitmek üzereyiz.

³⁷Bize tasarılarınızı bildirecek kişileri bir an önce gönderin.

³⁸Uğurlar olsun. Yüz kırk sekiz yılı, Ksantikus'un on beşi."

Yafa ve Yamniya'da Olaylar

12 Bu antlaşmalara varıldıktan sonra Lisias kralın yanına gitti, Yahudiler de çiftlik işlerine döndüler.

²Yerel askeri yöneticilerden Genneus oğlu Apolonyus, Timoteos, Hiyeronimus, Demofon ve Kıbrıs valisi Nikanor Yahudiler'in barış ve huzur içinde yaşamalarına izin vermediler.

³Yafa halkı çok ileri gitti ve çok kötü davrandı. Aralarında yaşayan Yahudiler'i sandal gezintisine davet etti. Yahudiler eşleri ve çocuklarıyla birlikte gezintiye katıldılar. Onlara kötülük yapılacağı konusunda herhangi bir izlenim yoktu.

⁴Bu gezintiyle ilgili olarak genel bir oylamaya gidilmişti ve Yahudiler daveti kabul ettiler. Çünkü onlar barışçı bir ulustu ve kuşku duymaları için herhangi bir neden yoktu. Ama denize açılınca hepsini denizin dibine attılar. Sayıları yaklaşık iki yüz kişiyi buluyordu.

⁵Soydaşlarının acıklı sonunu öğrenen Yahuda askerlerine buyruk verdi.

⁶Adil bir yargıç olan Tanrı'ya yöneldikten sonra, kardeşlerini öldüren canilere saldırdı. Karanlık basınca limanı ateşe verdi, sandalları yaktı ve oraya sığınanları kılıçtan geçirdi.

⁷Kentin kapıları kapalı olduğundan geri çekildi. Geri gelip Yafa halkını yerle bir etmeyi tasarlıyordu.

⁸Ama Yamniya halkının orada yaşayan Yahudiler'e karşı aynı şekilde davranmayı düşündüklerini öğrenince,

⁹geceleyin Yamniya'ya saldırdı. Limanda bulunan filoyu ateşe verdi. Alevlerin parlaklığı otuz mil uzakta bulunan Yerusolimden görünüyordu.

Gilat'ta Savaş

¹⁰İlerleyip kenti bir mil geride bıraktıktan sonra, Timoteos Arap kuvvetleriyle Yahuda'ya saldırdı. Bu kuvvetler yaklaşık beş bin yaya ve beş yüz atlı askerden oluşuyordu.

¹¹Çetin bir savaş başladı. Tanrı'nın yardımıyla Yahuda'nın askerleri savaşı kazandı. Yenilen göçebeler, dostluğun sağ elini onlara vermesi için Yahuda'ya yalvardılar. Hayvan sürülerini ona bırakmaya ve kendisine yardımcı olmaya söz verdiler.

¹²Onlardan pek çok yararlanabileceğini düşünen Yahuda, onlarla barış yapmayı kabul etti. Birbirlerine söz verdikten sonra Araplar çadırlarına çekildi.

¹³Yahuda güçlendirilmiş bir kente de saldırdı. Surlarla çevrili olan bu kentte çeşitli ırklardan kimseler oturuyordu. Kentin adı Kespın'dı.

¹⁴Duvarlarının gücüne ve depoladıkları besin maddelerine güvenen halk, Yahuda'yla askerlerine karşı küstahça davrandı. Onlara hakaret edip kutsal şeylere karşı saygısızca konuştu.

¹⁵Ama Yahuda ve adamları dünyanın mutlak Egemeni'ne dua ettiler. O, Yeşu'nun günlerinde Eriha Kenti'ni yıkmıştı. Bunu yapmak için de kalın kütükler ya da kuşatma aygıtları kullanmamıştı. Ardından duvara şiddetli bir saldırıda bulundular.

¹⁶Tanrı'nın istemiyle kenti ele geçirdiler. O denli insanın boğazını kestiler ki, dört yüz metre ötede bulunan ırmak sanki kanla dolup taşıyordu.

Karnayim Savaşı

¹⁷Oradan doksan beş mil ötede, Tobyan olarak bilinen Yahudiler'in ülkesine, Karaks'a vardılar.

¹⁸Timoteos 'u o yörede bulamadılar. Timoteos o bölgeden ayrılmıştı ve bir noktada çok güçlü bir garnizon bırakmaktan başka bir şey yapmamıştı.

¹⁹Makabenin generallerinden Dositeus'la Sosipater ilerleyip Timoteos'un kalede bıraktığı kuvveti yok ettiler. Bu kuvvet on bin kişiyi geçiyordu.

²⁰Makabe ordusunu bölüklere ayırıp başlarına komutanlar atadı. Ardından Timoteos'un peşinden gitti. Timoteos'un kuvvetlerinde yüz yirmi bin yaya ve iki bin beş yüz atlı asker vardı.

²¹Yahuda'nın ilerlediğini duyan Timoteos'un ilk işi, kadınları, çocukları ve geri kalan eşyaları Karnayim adındaki bir yere göndermek oldu. Çünkü orası ele geçirilmez bir yerdi. Çevredeki tüm yollar çok dar olduğundan oraya varmak da güçtü.

²²Yahuda'nın ilk bölükleri görününce düşman korkuya kapıldı. Her şeyi gören Tanrı'nın bu belirtisi onları dehşete düşürdü. Her yöne kaçıştılar, böylece kendi askerleri tarafından yaralandılar. Çünkü birbirlerinin kılıçlarının sivri uçlarının üzerine koştular.

²³Yahuda var gücüyle onları kovaladı, suçluların boğazını kesti ve yaklaşık otuz bin kişi öldürdü.

²⁴Dositeusla Sosipater'in eline düşen Timoteos, kurnazca davranarak yaşamını bağışlamalarını istedi. Çoğunun ailesinin ve bir kısmının kardeşlerinin elinde olduğunu söyledi. Bunların suçlarının kısa zamanda affedileceğini sözlerine ekledi.

²⁵Sonunda kardeşlerini kurtarmak için gitmesine izin verdiler. Çünkü Timoteos sözünü tutup bu insanları sağ salım geri göndereceği konusunda hepsini inandırdı.

²⁶Yahuda Karnayim ve Etergetis* Tapınağı'na saldırıp yirmi beş bin kişinin boğazını kesti.

**Asurlu bir tanrıça olan Etergetis'in tapınağı. Karnayim'in boynuzlu Kibele'nin tapınaklarından biri olduğu anlaşılmaktadır.*

Efron ve Skitopolis Yoluyla Geri Dönüş

²⁷Düşmanlarını bozguna uğrattıktan sonra, Yahuda ordusuyla Lisias'ın yaşadığı güçlendirilmiş bir kent olan Efron'a gitti. Duvarların dış kısmına dizilmiş yürekli genç erkekler sürekli direndiler. Öte yandan içeride bir sürü savaş malzemesi ve mermi vardı.

²⁸Ama Yahudiler, gücüyle düşmanın savunmalarını yıkan dünya Egemenine dua edip kenti ele geçirdiler. Orada yaşayanlardan yaklaşık yirmi beş bin kişinin boğazını kestiler.

²⁹Ardından Yeruşalim'e yetmiş beş mil uzaklıkta olan Skitopolis'e dek ilerlediler.

³⁰Ama orada yaşayan Yahudiler Skitopolis halkının onlara her zaman iyi davrandığını, en kötü zamanlarda bile onlara karşı özellikle sevecen olduğunu Yahuda'ya bildirdiler.

³¹Yahuda'yla adamları onlara teşekkür ettiler. Yahuda, gelecekte de soydaşlarına aynı dostluğu göstermelerini onlardan istedi. Haftalar Bayramı'ndan biraz önce Yeruşalim'e vardılar.

Gorgiyas 'a Karşı Savaş

³²Pentekost'tan sonra, İdumea'nın askeri valisi Gorgiyas'a savaş açtılar.

³³Gorgiyas üç bin yaya askerle dört yüz atlı askere komuta ediyordu.

³⁴Gerçekleşen çarpışmalarda bir kaç Yahudi yaşamını yitirdi.

³⁵Bakenor'un adamlarından biri olan Dositeus, ata binen güçlü bir adamdı. Gorgiyas'ı yakasından yakaladığı gibi sürüklemeye başladı. Amacı onu canlı ele geçirmektir. Ama Trakyalı atlılardan biri Dositeus'un üstüne hızla atılarak omzunu yardı. Elinden kurtulan Gorgiyas ise Marisa'ya kaçtı.

³⁶O arada, Ezdriyas'la adamları uzun zamandan beri savaştıklarından yorgun düşmüşlerdi. Yahuda, onların müttefiki ve savaşın önderi olduğunu onlara göstermesi için Tanrı'ya dua etti.

³⁷Sonra atalarının dilinde yüksek sesle savaş naraları atarak, başka ezgiler okuyarak Gorgiyas'ın kuvvetlerini bozguna uğrattı.

Savaşta Ölenler İçin Sunulan Kurbanlar

³⁸Bundan sonra Yahuda ordusunu toparlayıp Adullam Kenti'ne gitti. Haftanın yedinci günü olduğu için geleneklerine uyarak temizlendiler, Şabat Günü'nü orada geçirdiler.

³⁹Ertesi gün olması gerektiği gibi, ölenlerin cesetlerinin toplanıp akrabaları ile birlikte atalarının mezarına konmasını istediler.

⁴⁰Ama ölenlerin üzerinde, giysilerinin altında Yamniya'dan alınan putların tılsımı bulundu. Oysa yasa, Yahudiler'in bunları takmasına izin vermemektedir. Böylece bu adamların hangi nedenle yaşamlarını yitirdikleri herkes tarafından anlaşılmış oldu.

⁴¹Ardından tümü Rableri'nin işleyişini övdü. O, gizli şeyleri gün ışığına çıkaran adil bir yargıçtı.

⁴²Hepsi dua edip işlenen günahın tamamen silinmesini diledi. Ardından yürekli Yahuda hepsinin günahlardan sakınmasını istedi. Çünkü ölenlerin günahının ne gibi sonuçlar verdiğini hepsi kendi gözleriyle görmüşlerdi.

⁴³Sonra hepsinden para topladı. Yaklaşık iki bin gümüş para toplandı ve günahlar için kurban sunulması amacıyla bu para Yeruslaim'e gönderildi. Yahuda güzel ve soylu bir davranışta bulundu. Dirilişi göz önünde bulunduruyordu.

⁴⁴Çünkü ölümlerin dirileceğine inanmış olmasaydı, ölümler için dua etmek gereksiz ve anlamsız olurdu.

⁴⁵Oysa Tanrı'ya saygı göstererek ölenlere verilecek görkemli ödülü göz önünde bulundurduysa, bu kutsal düşünce inanca olan bağlılığını gösteriyordu. Bu nedenle, bu günahı Tanrı'ya bağışlatmak umuduyla ölümler için kurban sunmuştu, amacı ölümlerin günahlarının bağışlanmasıydı.

Menelaos'un Ölümü

13 Yüz kırk dokuz yılında Yahuda'yla adamları Antiyokus Eupator'un kuvvetleriyle Yahudiye'ye doğru ilerlediğini öğrendiler.

²Özel öğretmeni ve bakanı Lisias da onunla beraberdi. Bundan öte Antiyokus Eupator'un Yunan ordusunda yüz on bin yaya askeri, beş bin üç yüz atlı askeri, yirmi iki fili ve tırpan aygıtı olan iki tekerlekli üç yüz savaş arabası vardı.

³Menelaos onların tarafını tuttu ve tam bir ikiyüzlülük örneği göstererek sürekli Antiyokus'u yüreklendirdi. Bunu yaparken ülkesinin refahını düşünmüyordu, ama umudu iyi bir göreve atanmaktı.

⁴Fakat kralların Kralı, bu alçak suçluya karşı Antiyokus'un öfkesini kışkırttı. Lisias tüm karışıklıklardan Menelaos'un sorumlu olduğunu krala açıkça söylediği zaman Antiyokus, Menelaos'un Berea'ya götürülmesini ve oradaki alışılmış yöntemlerle öldürülmesini buyurdu.

⁵Orada külle dolu, elli arşın yüksekliğinde bir kule vardır. Kulenin yapısı daire biçimindedir ve her yönden aşağıya, küllere doğru eğimlidir.

⁶Kutsal şeylere saygısızlık niteliğindeki hırsızlıktan suçlananlar ya da başka suçları işledikleri açıkça bilinen kişiler kulenin tepesine götürülür ve oradan aşağıya atılır.

⁷Dininden dönen Menelaos işte böyle öldü. Cenaze töreninden bile yoksun kaldı.

⁸Doğrusu böyle bir cezayı hak etmişti. Çünkü ateşi ve tüm külleri kutsal olan sunağa karşı pek çok suç işlemişti. En sonunda ölümü de küllerin içerisinde oldu.

Modin Yakınında Savaş

⁹O arada kral ilerliyordu, aklında barbarca tasarımlar vardı. Yahudiler'e babasının zamanında olanlardan çok daha kötüsünü gösterecekti.

¹⁰Yahuda olup bitenleri öğrenince ulusuna gece gündüz Rabbi'ne yalvarmasını buyurdu. Rableri hiç olmazsa son bir kez

¹¹yasadan, anavatanlarından ve kutsal tapınaktan yoksun kalmak tehlikesiyle karşı karşıya kalan ulusuna yardım etmeliydi. Yeniden soluk almaya başlayan ulusunun kutsal şeylere saygısızlık eden putperestlerin eline geçmesine izin vermemeliydi.

¹²Hepsi tek bir insanmış gibi, Yahuda'nın buyruklarına uyup merhametli Rableri'ne dileklerini bildirdiler. Üç gün süreyle ağladılar, oruç tuttular ve Tanrı'ya tapındılar. Yahuda onları yüreklendirdi ve hazır olmalarını buyurdu.

¹³Kentin ileri gelenleriyle görüştüktan sonra, kralın ordusunun Yahudiye'yi işgal edip kenti ele geçirmesini beklememeyi yeğledi. Bunun yerine yola çıkmaya ve Tanrı'nın yardımıyla sorunu çözümlmeye karar verdi.

¹⁴Sonucu Yaratan'a bırakıp ordusunu Modin yakınında durdurdu. Askerlerinden yüreklilikle ölünceye dek savaşmalarını istedi. Yasalar, tapınak, kent, ülkeleri ve yaşam biçimleri için savaşmalarını istedi.

¹⁵Adamlarını "Zafer Tanrı'dandır" parolasıyla bırakırken, en seçkin ve yürekli genç askerlerle birlikte geceleyin kralın çadırına saldırdı. Yaklaşık iki bin kişiyi yok etti. En büyük fillerin ve sürücülerinin boğazını kesti.

¹⁶Sonunda ordugahı dehşet ve karışıklık içinde bırakıp zafer sevinciyle geri çekildiler.

¹⁷Yahuda'yı koruyan Rab sayesinde bu işler sonuçlandı. O arada gün yeni doğuyordu.

Antiyokus'un Yahudiler'le Antlaşması

¹⁸Yahudiler'in yürekliliğini gören kral, şimdi de mevzilerine stratejik yönden saldırmaya çalıştı.

¹⁹Yahudiler'in güçlü bir kalesi olan Beytsur'un üstüne yürüdü, ama geri püskürtüldü. Böylece durmak zorunda kaldı ve çok kötü duruma düştü.

²⁰Yahuda içerdeki garnizonun gereksinmelerini karşıladı.

²¹Ancak Yahudi ordusundan Rodokus adlı bir adam düşmana gizli bilgiler verdi. Adamın yaptıkları anlaşıldı, tutuklandı ve gereği yapıldı.

²²İkinci kez kral Bet-Sur garnizonu ile görüşmeler yaptı. Dostluk önerisinde bulundu ve dostluk antlarını kabul edip geri çekildi. Ardından Yahuda'yla adamlarına saldırdı, ama kötü duruma düştü.

²³Antakya'da yönetimin başında bıraktığı Filip'in umutsuzluktan deliye döndüğü kendisine bildirildi. Bu haber kendisini şaşkına çevirdi. Yahudiler'le görüşmelere başladı, silahları bıraktı ve akla uygun tüm koşullara uyacağına dair ant içti. Bir antlaşmaya vardı, kurban sundu, tapınağı onurlandırdı ve kutsal yere büyük armağanlar verdi.

²⁴Makabe'yi iyi karşıladı, ardından Ptolemais'ten Gerar'a dek Hegemonides'i askeri vali olarak atadı.

²⁵Kendisi de Ptolemais'e gitti. Oranın halkı antlaşmayı onaylamadı. Bu işe içerlediklerini belirttiler ve antlaşmanın hükümsüz bırakılmasını istediler.

²⁶Lisias kürsüye çıktı, antlaşma bölümlerini savunarak bu konuda onları inandırıp yatıştırdı, böylece onların iyi niyetini sağladı. Sonra Antakya'ya çekildi. Kralın saldırısı ve geri çekilmesiyle ilgili olay böyle oluştu.

Başkâhin Alkimos Araya Giriyor

14Üç yıl sonra Yahuda'yla adamları, Seleukus oğlu Dimitriosun güçlü bir ordu ve donanmayla Tripolis limanına geldiğini,

²ülkeyi işgal ettiğini ve Antiyokus'la özel öğretmeni Lisias'ı öldürdüğünü duydular.

³Eskiden başkâhin olan, ama bir isyan sırasında kasten kirlenen Alkimos adında bir adam, nereye dönse güvenlikte olamayacağını ve bundan böyle kutsal sunağın yanına gidemeyeceğini anlayınca,

⁴yaklaşık yüz elli bir yılında Kral Dimitrios'u ziyaret etti. Ona altın bir taç ve hurma ağacı yaprağı armağan etti. Ayrıca krala tapınaktan alınan geleneksel zeytin dalını da verdi, o gün başka bir şey yapmadı.

⁵Sonunda kötü amacına uygun fırsatı buldu. Dimitrios onu konseyine çağırıp Yahudiler'in eğilimleri ve tasarıları konusunda ona sorular yönelttiği zaman şu yanıtı verdi:

⁶"Hasidiyanlar adındaki bu Yahudiler'in önderi Yahuda Makabe'dir. Bunlar savaşa kışkırtan ve başkaldıran kişilerdir ve krallığın durulmasını önlemektedirler.

⁷Bu nedenle bana miras kalan görevim, yani başkâhinlik elimden alındıktan sonra, şimdi buraya geldim.

⁸İlk önce kralın çıkarlarını içtenlikle gözettiğim için, ikinci nedenim de, soydaşlarımı düşünmem. Çünkü söz konusu kişilerin sorumsuz davranışları tüm soyumuzu tam anlamıyla rezil etti.

⁹Saygıdeğer kral bu noktaları göz önünde tutsun ve ülkemizin refahı ve baskı altında olan ulusumuz için önlemler alsın. Herkese içtenlikle gösterdiğiniz iyilikseverlikten beklenen budur.

¹⁰Çünkü Yahuda yaşadığı sürece ülkede asla barış olmayacaktır."

¹¹Alkimos sözlerini bitirince kralın dostları fırsattan yararlanıp Dimitriosun öfkesini kışkırttılar, çünkü onlar da Yahuda'dan tiksiniyorlardı.

¹²Kral çabucak fillerin komutanı Nikanor'u seçti, onu Yahudiye'ye askeri vali olarak atadı ve yola çıkmasını buyurdu.

¹³Kralın buyrukları, Yahuda'yı öldürmesini, yandaşlarını dağıtmasını ve Alkimos'u en büyük tapınağa başkâhin olarak atamasını bildiriyordu.

¹⁴Yahuda'dan kaçan Yahudiye putperestleri Nikanor'a katıldılar. Yahudiler'in başına gelecek belalardan ve üzüntülerden yararlanacaklarını umuyorlardı.

Nikanor Yahuda'yla Uzlaşıyor

¹⁵Nikanor'un geldiğini ve putperestlerin saldırmak üzere olduğunu duyan Yahudiler, üzerlerine toprak döktüler ve Tanrı'ya yakardılar. O, ulusunu sonsuza dek yaratmıştı ve doğrudan doğruya araya girerek kendi mirasını her zaman korumuştı.

¹⁶Önderlerinin buyruğuna uyarak oldukları yerden hemen ayrıldılar. Desav Köyü'nde düşmanla karşılaştılar.

¹⁷Yahuda'nın kardeşi Simon, Nikanor'la dövüşmeye başlamıştı, ama düşmanlarının beklenmedik bir anda gelmesi Simon'un birden durmasına neden olmuştu.

¹⁸Ancak Nikanor, Yahuda'yla adamlarının ne denli yürekli olduklarını ve ülkeleri için yiğitçe dövüştüklerini duymuştu. Kan akıtarak sorunu çözümlmeye cesaret edemiyordu.

¹⁹Bu nedenle Nikanor, Yahudiler'e dostluk sözü verip onlarınkini de kabul etmek amacıyla Posidonyus, Teodotus ve Matatias'ı onlara gönderdi.

²⁰Koşulları dikkatle inceledikten sonra önder bunları askerlerine bildirdi. Tümü aynı biçimde düşünüyordu ve antlaşmayı onayladılar.

²¹Kararlaştırılan bir günde her iki tarafın önderleri tarafsız bölgede başbaşa görüşecekti. Her iki taraftan bir tahtirevan geldi ve koltuklar hazırlandı.

²²Yahuda, düşmandan gelecek haince bir davranışa karşı önlemler almış ve yararlı mevkilere silahlı askerler yerleştirmişti. Önderler görüşüp anlaşmaya vardı.

²³Nikanor Yerusâlim'e yerleşti ve hoş olmayan herhangi bir davranışta bulunmadı. Ona katılan insan kalabalığını da uzaklaştırdı.

²⁴Yahuda'yı yanından hiç ayırmadı ve ona gerçekten bağlandı.

²⁵Onun evlenip çocuk sahibi olmasını önerdi. Yahuda evlendi, evine yerleşti ve herkes gibi yaşamaya başladı.

Alkimos Savaşa Yeniden Başlıyor

²⁶İki erkeğin ne denli dost olduğunu gören Alkimos, imzaladıkları antlaşmanın bir kopyasıyla Dimitrios'a gitti. Alkimos, Nikanor'un devletin çıkarlarına karşı düşünceleri olduğunu ve krallığın bir düşmanı olan Yahuda'nın kralın dostları arasına katılmasını istediğini bildirdi.

²⁷Kral büyük öfkeye kapıldı. Başkâhinin iftiralarının etkisi altında kalarak Nikanor'a yazdı, varılan antlaşmaya üzüldüğünü bildirdi. Makabe'nin zincirle bağlanarak derhal Antakya'ya gönderilmesini buyurdu.

²⁸Nikanor mektubu alınca çok üzüldü, çünkü hiç bir suç işlememiş bir kişiyle vardığı antlaşmayı bozmak onun yaratılışına uymuyordu.

²⁹Ancak krala karşı koyamazdı. Onun için bir hileyle buyruğu yerine getirmek için fırsat kolladı.

³⁰Makabe, Nikanor'un ona sert davrandığını ve onunla ters konuştuğunu farketti. Böyle bir sertlik için herhangi bir neden olmadığı sonucuna vardı. Bu nedenle Makabe yandaşlarının büyük bir bölümünü yanına alarak Nikanor'dan uzaklaştı.

³¹Planlarının suya düştüğünü gören Nikanor, kâhinlerin geleneksel kurbanları sundukları bir sırada büyük ve kutsal tapınağa gitti. Yahuda'yı kendisine teslim etmelerini onlara buyurdu.

³²Kâhinler ant içip istenilen adamın nerede olduğunu bilmediklerini söylediler.

³³Bunun üzerine Nikanor sağ elini tapınağa doğru uzatarak şöyle ant içti: "Yahuda'yı tutsak olarak bana teslim etmezseniz, Tanrı'nın Tapınağı'nı yerle bir ederim. Sunağı yıkarım ve burada Diyonisos için görkemli bir tapınak yaparım."

³⁴Bu sözlerden sonra oradan ayrıldı. Kâhinler ellerini göğze doğru uzattılar, ulusları için her zaman savaşmış olan Tanrı'ya yakardılar. Şöyle dua ettiler:

³⁵"Rabbim, senin hiç bir şeye gereksinmen yoktur. Aramızda senin evin olacak bir tapınağın bulunmasını istedin.

³⁶Bu nedenle tüm kutsal şeyleri, yeni arıttığımız bu evi saygısızlıklardan koru."

Razis'in Ölümü

³⁷Yeruşalim'in ileri gelenlerinden Razis adında bir adam Nikanor'a ihbar edildi. Razis, vatandaşlarını seven bir adamdı ve herkesin ona büyük saygısı vardı. İyilikseverliğinden ötürü Yahudiler'in babası olarak biliniyordu.

³⁸Ayaklanmanın ilk günlerinde Musevilikle suçlanmıştı. Museviliğin inançları için yaşamını tehlikeye atmaktan hiç çekinmemişti.

³⁹Yahudiler'e olan düşmanlığını göstermek isteyen Nikanor onu tutuklatmak için beş yüz asker gönderdi.

⁴⁰Bu adamı ortadan kaldırırsa Yahudiler'e büyük bir darbe vuracağını düşünüyordu.

⁴¹Askerler kuleyi ele geçirmek üzereyken avlu kapısını zorladılar ve ateş getirilip kapıların yakılmasını istediler. Çevresinin tümüyle sarıldığını gören Razis, kendi kılıcının üzerine düşerek canına kıymak istedi.

⁴²Soylu bir davranışla, bu kötü kişilerin eline düşüp soylu ailesine yaraşmayan hakaretlere uğramaktansa ölmeyi yeğ tutuyordu.

⁴³Ama çarpışmalar arasında kılıçla kendisini öldürmeyi başaramadı. Askerler kapıdan içeri girerken çeviklikle duvara doğru koştu ve yüreklilikle kendini aşağıya, askerlerin arasına attı.

⁴⁴Askerler çabucak geri çekildiğinden, Razis boş zeminin ortasına düştü!

⁴⁵Hâlâ soluk alıyordu. Öfkeliydi ve ateş püskürüyordu. Ayağa kalkmaya çalıştı, kanı her yöne fışkırıyordu. Kötü yaralarına karşın, kalabalığın arasından koştu. Ardından dik bir kayanın üstüne çıktı.

⁴⁶Artık onda bir damla kan kalmamıştı. İç organlarını koparıp dışarı çıkarttı, onları iki eliyle tutarak askerlerin arasına fırlatıp attı. Kendisine yaşam ve can veren Yaratan'a sığınıp organlarını bir gün kendisine geri vermesi için yalvardı. Razis'in ölümü işte böyle oldu.

Küstah Nikanor

15 Yahuda'yla adamlarının Samiriye yöresinde olduğunu duyan Nikanor, dinlenme gününde onlara saldırmaya karar verdi. Bu işin kendisi için herhangi bir tehlikesi yoktu.

²Zorunlu olarak onu izleyen Yahudiler şöyle dedi: "Onları bu denli vahşi ve barbar biçimde katletmemelisiniz. Her şeyi gören Tanrı'nın kutsal saydığı günü gerektiği gibi onurlandırmanızdır."

³Bunun üzerine, kötü huyları kökleşmiş bu alçak adam Nikanor gökte bir hükümdar bulunup bulunmadığını ve bu hükümdarın Şabat Günü'nün onurlandırılmasını buyurup buyurmadığını onlara sordu.

⁴Onlar da şu yanıtı verdiler: "O yaşayan Rab'dir, göklerin Egemeni'dir ve yedinci günün onurlandırılmasını buyurmuştur."

⁵O da şu yanıtı verdi: "Ben de yeryüzü hükümdarıyım. Silaha sarılmanızı ve kralın işini görmenizi buyuruyorum." Bütün bunlara karşın acımasız planını gerçekleştirmeyi başaramadı.

Yahuda 'nın Düşü

⁶Nikanor sonsuz övüngeleliği ve gururuyla Yahuda ve adamlarından aldığı ganimetle bir anıt yaptırmayı tasarlıyordu.

⁷Ama Makabe Rab'bin kendisini destekleyeceğine kesinlikle inanıyordu.

⁸Adamlarıyla konuşarak putperestlerin saldırısından ötürü yılmamalarını söyledi. Geçmişte Tanrı'nın onlara yardım ettiğini anımsamalarını, Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'nın yardımıyla bir kez daha zafer kazanacaklarını sözlerine ekledi.

⁹Yasadan ve peygamberlerden söz ederek onları yüreklendirdi ve daha önce kazandıkları savaşlardan bahsederek onlara yeni bir coşku aşıladı.

¹⁰Makabe onları tam anlamıyla yüreklendirdi, sonra putperestlerin hainliğini ayrıntılarıyla anlatarak ve antlarını bozduklarını söyleyerek sözlerini bitirdi.

¹¹Makabe adamlarına kalkanların, mızrakların varlığıyla değil, cesaret verici sözlerle güven verdi. Onlara inandırıcı bir düş, sanki bir imge anlatarak onları yüreklendirdi.

¹²Makabe'nin gördüğü düş şöyleydi: Eski Başkâhin Oniyas, ellerini uzatmış tüm Yahudi ulusu için dua ediyordu. Oniyas olağanüstü bir insandı. Alçakgönüllüydü, başkalarına karşı saygılı davranırdı. Yerinde konuşur, etkili ve güzel sözler söylerdi. Çocukluğundan beri erdemli bir kişi olmak için yetiştirilmişti.

¹³Ardından olağanüstü etkileyici görkemli bir kişi belirdi, çok yaşlı olup saygıdeğer bir görünüşü vardı.

¹⁴Oniyas konuşmaya başladı: "Bu adam kardeşlerini seviyor, ulusumuz ve kutsal kent için çok dua ediyor. O, Tanrı'nın peygamberi Yeremya'dır."

¹⁵Sonra Yeremya sağ elini uzatarak Yahuda'ya altın bir kılıç sundu ve kılıcı verirken şöyle dedi:

¹⁶"Bu kutsal kılıcı Tanrı'dan bir armağan olarak kabul et. Bu kılıçla düşmanlarını darbeye yere yıkacaksın."

Savaşçıların Düzeni

¹⁷Yahuda'nın sözleri onları yüreklendirdi. Bu sözler yiğitçe bir eyleme itiyor, gençlere yetişkinlerin ruhunu aşıliyordu. Kamp kurmamaya, ama yiğitçe saldırıya geçmeye ve tüm yüreklilikleriyle el ele vererek savaşmaya karar verdiler. Çünkü kutsal inançları, tapınak ve kent tehlikedeydi.

¹⁸Eşleri, çocukları, kardeşleri ve akrabaları için pek kaygılanmıyorlardı. İlk ve en önemli korkuları Tanrı'ya adadıkları tapınakla ilgiliydi.

¹⁹Kentte kalanların kaygısı aynıydı. Ülkede oluşacak karşılaşma onları dehşete düşürmüştü.

²⁰Düşman kuvvetlerini toparlamış, savaş durumuna geçmişti. Filler stratejik yerlerini tutuyordu ve atlı askerler kuvvetleri oluşturunuyordu.

²¹Makabe karşındaki insan kalabalığına, zırhların parıltısına ve fillerin yabanıl görüntüsüne baktı. Ardından ellerini göğse kaldırarak doğaüstü olaylar yaratan Rabbi'ne yakardı. Çünkü zaferin silah gücüyle oluşmayacağını biliyordu. Karar veren O'dur ve kime yaraşıyorsa, zaferi ona verir.

²²Dua ederken şöyle dedi: "Efendimiz, Yahudiye Kralı Hizkiya'nın günlerinde sen bir melek gönderdin ve Sanherib'in ordusunda yaklaşık olarak yüz seksen beş bin kişiyi yok ettin.

²³Ey göklerin Egemeni, bir kez daha başımıza geçecek iyi bir melek gönder. Dehşet ve korku salsın.

²⁴Elinin gücü bu insanları bir darbe ile yere yıksın, çünkü onlar senin kutsal ulusuna saldırmak amacıyla dudaklarında saygısız sözlerle geldiler." Makabe böylece duasını bitirdi.

Nikanor'un Yenilgisi ve Ölümü

²⁵Nikanor'la askerleri borular ve savaş naralarıyla ilerlediler.

²⁶Yahuda'yla adamlarıysa Tanrı'ya yakararak ve dua ederek düşmanla göğüs göğüse savaştılar.

²⁷Bir yandan elleriyle dövüşürken, öte yandan yürekleriyle Tanrı'ya dua ettiler. Yaklaşık otuz beş bin kişinin boğazını kestiler ve bu kutsal belirti onlara büyük sevinç verdi.

²⁸Çarpışma sona erip görkemli biçimde geri çekilirken, yerde yatan Nikanor'u tanıdılar. Ölmüştü ve boylu boyunca yere uzanmıştı.

²⁹Çevredeki bağışmalar ve kargaşalık arasında, atalarının dilinde mutlak Efendileri'ni övdüler.

³⁰Kendisini canı gönülden vatandaşlarının hizmetine adayan ve kendi soyundan olanlara karşı duyduğu sevgiyi gençliğinden beri sürdüren Yahuda, Nikanor'un başının kesilmesini, ayrıca koluyla omzunun da kesilmesini, bunların Yerusâlim'e götürülmesini buyurdu.

³¹Yerusâlim'e varınca, vatandaşlarını ve kâhinleri topladı. Ardından sunağın önünde durarak kaledeki halkı çağırdı.

³²Rezil Nikanor'un başını ve bu saygısız kişinin büyük bir küstahlıkla Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'nın kutsal evine karşı uzattığı eli onlara gösterdi.

³³Ardından inançsız Nikanor'un dilini keserek bunun parça parça kuşlara yem olarak verilmesini, budalalığının ödüllendirilmesi için de tapınakta görülebilecek biçimde asılmasını buyurdu.

³⁴Bunun üzerine herkes göğe bakarak yüce Rab'bi övüp şöyle dedi: "Kendi evini kirlenmekten koruyan yücedir!"

³⁵Yahuda, Nikanor'un başını kaleye* astı. Bu herkes için Rab'bin desteğinin ortada olan açık belirtisiydi,

**O tarihte kale hâlâ Asurlular'ın elindeydi.*

³⁶Oy birliğiyle kabul edilen bir kararla o günün hiç yadsınmaması ve on ikinci ayın on üçüncü gününün* kutlanması onaylandı. Arami dilinde bunun adı Adar'dır, Mordekay gününün arifesidir.

**Buna Nikanor günü denir.*

Derleyen Kişinin Son Sözü

³⁷Nikanor olayı böylece sona eriyor. Kent İbraniler'in elinde kaldığı için ben de bu yapıtı burada bitiriyorum.

³⁸Bu yapıt iyi derlenmi se ve isteğe uygunsa, amacıma ula tım demektir. Yok bu yapıt değersiz ve orta derecedeysen, yapabildiğim bu kadar.

³⁹Nasıl ki  arabı ya da suyu tek başına içmek kötüyse, oysa su eklenmiş şarap beğeniye uygunsa ve olağanüstü bir huzur duygusu veriyorsa, aynı biçimde olaylar ustaca ele alınırsa, öyküyü okuyanların kavrayışı çoğalır. Bu tümceyle sözlerime son veriyorum.